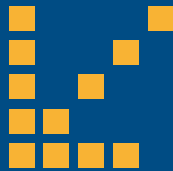

Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu 2011

Nisan
2012

TÜRKİYE SAVUNMA SANAYİ MECLİSİ SEKTÖR RAPORU 2011

Nisan
2012

2011 Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu

ISBN: 978-605-137-142-9

TOBB Yayın Sıra No: 2012/167

TOBB yayınları için ayrıntılı bilgi
Yayın Müdürlüğünden alınabilir.

Tel : +90 (312) 218 20 00

Faks : +90 (312) 219 20 64

internet : www.tobb.org.tr

TOBB yayınlarına tam metin ve ücretsiz olarak internetten ulaşabilirsiniz.

Sayfa Düzeni ve Baskı : Afşaroğlu Matbaası
(0312) 384 54 88- Ankara

ÖNSÖZ

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türk Özel Sektörünün en üst düzey yasal temsilcisi sıfatı ile iş dünyasının ihtiyaçları doğrultusunda çalışmalar yürütmekte, sorunlarına çözüm aramakta ve özel sektörün istikrarlı bir biçimde gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Sektörlerimize daha kapsamlı hizmet sunulması ihtiyacı doğrultusunda ve bu hizmetlerin geliştirilmesi perspektifinde 18 Mayıs 2004 tarih ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 57nci maddesine dayanılarak "Türkiye Sektör Meclislerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği" hazırlanmıştır. 12 Şubat 2005 tarih ve 25725 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren yönetmeliğimize istinaden birliğimiz şemsiyesi altında 52 adet Türkiye Sektör Meclisi oluşturulmuştur.

Türkiye Sektör Meclisleri, Temmuz 2006 tarihinden itibaren faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu süreçte var olan ihtiyaç ve sektörden gelen talep üzerine meclis sayısı 59 olmuştur.

Türkiye Sektör Meclisleri, sektörün tüm ilgili taraflarını bünyesine alan entegre yapısı ile yerel olduğu kadar uluslararası nitelik taşıyan sektörel bir bakış açısı ile ve bugünün yanında geleceği kuşatan strateji ve vizyonu ile dünyadaki benzer örneklerinden daha kapsamlı hizmetler sunmaya yönelmiş bir yapıdır. Bu haliyle sektör meclisleri, sektörlerimize ve ekonomimize büyük faydalar sağlama potansiyeli taşıyan önemli bir oluşumdur.

Meclisler firmaların, sektörel kuruluşların ve ilgili kamu kurumlarının üst düzey yöneticileri ile temsilcilerini bünyesine katan önemli bir buluşma noktasıdır. Türkiye Sektör Meclisleri, yelpazesi içine aldığı tüm ekonomik sektörler için radikal bir adım temsil etmektedir. Sektörel kurum ve kuruluşların tek bir çatı altında toplanabilmesi, sorunların çözümü ve sektörlerimizin ülke ekonomisine katkılarının artırılması yolunda önemli bir taahhüdün göstergesidir. Meclis içerisinde sağlanan birlik ve beraberlik ortamı, ortak görüşlerin oluşturulmasına ve ortak kararların alınmasına imkan sağlanmıştır. Ortak kararlar doğrultusunda başlatılan gelişmelerden ilgili merciler nezdinde daha olumlu sonuçlar alınmaktadır. Bu sektörel yapılanma ile kamu - özel sektör ortaklığının etkin bir biçimde hayata geçirilebileceği sağlam bir zemin oluşturmuştur.

Meclis faaliyetleri çerçevesinde, meclis çalışmalarından daha fazla verim alınabilmesi, farklı görüş ve düşüncelerin uyumlaştırılması, tutarlılık sağlanması sektörün mev-

2011 Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu

cut durumu ve geleceğine yönelik beklentileri konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla meclislerimiz tarafından sektör raporları hazırlanmaktadır. Savunma sanayimizin beşinci raporu ilgililerin bilgilerine ve istifadelerine sunulmuştur.

Hazırlanan “Savunma Sanayi Sektör Raporu 2011” sektörel politika ve stratejilerin oluşturulması, geleceğe yönelik projeksiyonlara ve pazar araştırmalarına katkıda bulunması açısından faydalı olacağı düşüncesi ile Savunma Sanayi Sektörümüze, camiamıza ve ilgililere hayırlı olmasını dilerim.

M. Rifat HİSARCIKLIÖĞLU

Başkan

ÖNSÖZ

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği sektör meclislerinden biri olan Türkiye Savunma Sanayi Meclisi geçen 6 yıllık süre içerisinde sektörün sorunlarının serbest bir platformda görüşüldüğü sayısız konuları önemli sayılabilecek seviyede ele almış ve büyük bir kısmının çözümünü sağlamıştır.

Meclisin diğer bir önemli çalışması da ilgili tüm tarafların istifadesine sunduğu sektör raporlarıdır. Şüphesiz Meclisin en önemli kaynağı Savunma Sanayi İmalatçılar Derneği (SASAD) verileridir. SASAD, her yıl bir önceki yılda savunma sanayi performansını üyelerinden derlediği verilerle ölçerek çok önemli bir misyonu yerine getirmektedir. Ülkenin savunma sanayi firmalarının üretim, ihracat ve Ar-Ge faaliyetlerini toparlayarak kullanıcıların bilgisine sunmaktadır.

Başlangıçta bu verilerin değerlendirilme işlevini konuya ilişkin araştırma yapan kişi ve kurumlara bırakırken son 5 yıldır TOBB Türkiye Savunma Sanayi Meclisi tarafından hazırlanıp yayımlanan sektör raporları ile Türk Savunma Sanayini Dünya Savunma Sanayi verileri ile mukayese etme imkanı vermiştir. Bu yolla daha önce değişik kaynaklardan alınan bilgiler nedeni ile yaşanan değerlendirme karmaşası bir ölçüde önlenmektedir. Değişik kaynaklar bilgi zenginliği yaratmakla birlikte aynı zamanda bilgi kirliliğini de kaçınılmaz kılmaktadır. Sektör raporu çalışmaları düşünceleri belli parametrelere yönlendirmeyi sağlamıştır. Meclisin 2007, 2008, 2009, 2010 sektör raporları yayımlanmış olup, bu raporlar, www.tobb.org.tr internet adresinden temin edilebilir.

Performansın ölçümü tek başına bir dereceye kadar yeterli gözükse de gerçek performans dünya ülkeleri arasındaki sektörel durum karşılaştırmasıdır. Bu değerlendirme, hazırlanan raporlarla birlikte daha kolay yapılabilmesine yardımcı olmaktadır.

Savunma Sanayi Sektör Raporu 2011, 2010 yılı değerlerini kullanma durumundadır. Hatta ülkelerin sağladığı bilgilerin en yenisinin, örneğin üretim konusu bu raporda 2009 yılına aittir. Veri yeniliği önemli olmakla birlikte son bir iki yılın eğilimlerini değerlendirme imkanı verebilmektedir.

Rapor yurt içi kaynak olarak SASAD verilerini, Savunma Sanayii Müsteşarlığının dokümanlarını ve uluslar arası kaynaklardan SIPRI ve Jane's Defence yayınlarını kullanmıştır. Kullanılan kaynaklar ciddi kaynaklar olup, açık bilgileri içermektedirler. Doğrulukları büyük ölçüde bilgileri sağlayan resmi kurum ve kuruluşların verilerinin doğrulukları

2011 Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu

ölçüsünde doğru kabul edilmelidir. Değerlendirmeler raporda sınırlı olup, kullanıcıların verileri yorumlama serbestiyetine bırakılmıştır.

Rapor bir kitapçık halinde tüm resmi ve özel kurum ve kuruluşların yanında üniversitelerimize de iletilmektedir. Raporlar www.tobb.org.tr adresinde ayrıca soft olarak da yayımlanmaktadır.

2011 yılı verileri dünya ülkeleri tarafında ancak Haziran ayı sonlarına doğru derlenmeye başlamaktadır. Türkiye 2011 verileri, Nisan 2012 sonu itibarıyla yayınlandığından bu raporun son bölümünde, dünya rakamları ile mukayesesiz olarak bilgilerinize sunulmuştur.

İstifadelerini saygılarımla arz ederim.

Yılmaz KÜÇÜKSEYHAN

TOBB Savunma Sanayi Meclisi Başkanı

İÇİNDEKİLER

1. ÖZET	1
2. GENEL GİRİŞ	3
3. SEKTÖRDE YER ALAN FİRMA VE KURULUŞLAR	5
a. SAVUNMA SANAYİ FİRMA VE KURULUŞLARI	6
b. TÜRKİYE GENELİNDE DAĞILIM	13
4. DÜNYA SAVUNMA HARCAMALARI	15
a. GENEL	15
b. BÖLGESEL GÜÇ KONUMUNDAKİ ÜLKELER	16
c. ÜLKELER BAZINDA HARCAMALAR	17
5. BÖLGESEL HARCAMALAR	21
a. GENEL	21
b. TÜRKİYE'NİN SAVUNMA HARCAMALARI	23
6. BÖLGESEL TRENDLER	27
a. AVRUPA	27
b. AMERİKA	28
c. AFRİKA	29
d. ASYA ve OKYANUSYA	30
e. ORTA DOĞU	31
f. DEĞERLENDİRME	32
g. HARCAMALARIN GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILAYA ORANLARI	34
7. DÜNYA SAVUNMA SANAYİ ÜRETİMİ	35
a. GENEL	35
b. TÜRKİYE SAVUNMA SANAYİ ÜRETİMİ (CİRO)	37
8. SAVUNMA MAL / HİZMET ALIM ve SATIMLARI (İTHALAT / İHRACAT)	39
a. İHRACAT	39

2011 Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu

b. TÜRKİYE İHRACATI	41
c. İHRACATIN ALT SEKTÖRLERE DAĞILIMI	42
d. TÜRKİYE'NİN ANA SİSTEM İHRACATI	43
e. İTHALAT	44
f. TÜRKİYE'NİN İTHAL ETTİĞİ ÜRÜNLER	45
g. YURTDIŞINDAN İTHAL EDİLEN MALZEME ve TEÇHİZAT KIRILIMI	47
9. DÜNYA SAVUNMA PAZARLARININ PAYLAŞIMI	51
a. GENEL	51
b. SAVUNMA PAZARININ HAKİM OYUNCULARI	51
c. İTHALATTA İLK 10 ÜLKE ve ANA İKMALCİLERİ	53
10. AR-GE FAALİYETLERİ	55
11. SAVUNMA SANAYİİ MÜSTEŞARLIĞI 2012-2016 STRATEJİK PLANI	57
12. 2011 YILI TÜRK SAVUNMA VE HAVACILIK SANAYİİ VERİLERİ	63

TABLolar

TABLO - 1, KARA ARAÇLARI	6
TABLO - 2, DENİZ ARAÇLARI	6
TABLO - 3, HAVACILIK VE UZAY	7
TABLO - 4, ELEKTRONİK.....	7
TABLO - 5, SİLAH, MÜHİMMAT, ROKET VE FÜZE.....	9
TABLO - 6, ELEKTRİK.....	9
TABLO - 7, BİLİŞİM.....	10
TABLO - 8, AR-GE VE MÜHENDİSLİK	11
TABLO - 9, MALZEME, KALIP VE PARÇA	11
TABLO - 10, LOJİSTİK.....	13
TABLO - 11, İLGİLİ KURUMLAR	13
TABLO - 12, SAVUNMA HARCAMALARINDA İLK 15 ÜLKE	22
TABLO - 13, BÖLGESEL HARCAMALAR.....	25
TABLO - 14, AVRUPA SAVUNMA HARCAMALARINDA BEKLENEN DÜŞÜŞLER	27
TABLO - 15, AMERİKA BÖLGESİ SAVUNMA HARCAMALARI.....	28
TABLO - 16, AFRİKA BÖLGESİ SAVUNMA HARCAMALARI.....	29
TABLO - 17, ASYA VE OKYANUS BÖLGESİ SAVUNMA HARCAMALARI.....	30
TABLO - 18, ORTA DOĞU BÖLGESİ SAVUNMA HARCAMALARI.....	31
TABLO - 19, HARCAMALARIN GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA'YA ORANLARI.....	34
TABLO - 20, DÜNYA SAVUNMA SANAYİ ÜRETİMİ.....	35
TABLO - 21, ÜLKE VE BÖLGE SAVUNMA SANAYİ ÜRETİMİ.....	36

2011 Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu

TABLO - 22, FİNANSAL İHRACAT VERİLERİ	40
TABLO - 23, TÜRKİYE ANA SİSTEM İHRACATI.....	44
TABLO - 24, ANA SİSTEM MİKTARLARI BAKIMINDAN İTHALAT SIRALAMASI	44
TABLO - 25, TÜRKİYE’NİN İTHALAT YAPTIĞI ÜLKELER VE İTHAL EDİLEN ÜRÜNLER ...	46
TABLO - 26, BAŞLICA İTHALATÇILAR VE İHRACATÇILAR.....	50

GRAFİKLER

GRAFİK - 1, SAVUNMA SANAYİİ FİRMALARININ TÜRKİYE GENELİNDE DAĞILIMI	14
GRAFİK - 2, DÜNYA SAVUNMA HARCAMALARI TOPLAMI	15
GRAFİK - 3, 2010-2014 TEDARİK YÜZDELERİ	19
GRAFİK - 4, MSB BÜTÇESİ (2001-2010)	23
GRAFİK - 5, GSMH'A ORANI (2001-2010)	24
GRAFİK - 6, BÖLGELER VE BAZI ÜLKELERİN SAVUNMA HARCAMALARI EĞİLİMLERİ (%)	33
GRAFİK - 7, 2010 YILI TÜRK SAVUNMA SANAYİİ CİROSU	37
GRAFİK - 8, SAVUNMA SANAYİ ÜRETİMİ YURT İÇİ KARŞILAMA ORANI	38
GRAFİK - 9, 2006-2010 DÖNEMİNDE TÜRK SAVUNMA SANAYİ İHRACAT DEĞERLERİ	42
GRAFİK - 10, 2010 YILI TÜRK SAVUNMA SANAYİİ (HAVACILIK VE UZAY DAHİL) İHRACATI	43
GRAFİK - 11, TÜRK SAVUNMA SANAYİİ İHRACATI SEKTÖREL DAĞILIMI	44
GRAFİK - 12, TÜRK SAVUNMA SANAYİİ AR-GE HARCAMALARI	55
GRAFİK - 13, CİRO	63
GRAFİK - 14, İHRACAT	64
GRAFİK - 15, AR-GE HARCAMALARI	65
GRAFİK - 16, YURTIÇİ KARŞILAMA ORANI	65

HARİTALAR

HARİTA - 1, BÖLGESEL GÜÇ OLMA DURUMUNDAKİ ÜLKELER.....	16
HARİTA - 2, 2009/2010 BÖLGESEL SAVUNMA HARCAMALARI.....	26
HARİTA - 3, BÖLGESEL TRENDLER (AVRUPA).....	28
HARİTA - 4, BÖLGESEL TRENDLER (AMERİKA).....	29
HARİTA - 5, BÖLGESEL TRENDLER (AFRİKA).....	30
HARİTA - 6, BÖLGESEL TRENDLER (ASYA VE OKYANUSYA).....	31
HARİTA - 7, BÖLGESEL TRENDLER (ORTA DOĞU).....	32
HARİTA - 8, 2010-2015 AVRUPA SAVUNMA HARCAMALARINDAKİ KESİNTİLER.....	33
HARİTA - 9, İHRACATTA İLK 5 ÜLKE (2006-2010).....	39
HARİTA - 10, 2006-2010 DÖNEMİ BÖLGESEL İHRACAT YÜZDELERİ.....	41
HARİTA - 11, 2010 YILI TÜRK SAVUNMA SANAYİ İHRACATI BÖLGESEL DAĞILIMI	43
HARİTA - 12, SAVUNMA PAZARININ HAKİM OYUNCULARI	52
HARİTA - 13, DÜNYA SAVUNMA PAZARLARININ PAYLAŞIMI	52
HARİTA - 14, İTHALATTA İLK 10 ÜLKE	53

1. ÖZET

Üç yıldır devam eden küresel finansal kriz, ekonomisi zayıf olan ülkeleri başlangıçta büyük ölçüde etkilemiş, güçlü ekonomilere sahip ülkeleri ise yeni yeni etkilemeye başlamıştır. Özellikle 2010 yılında bazı Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ekonomik olarak dibe vurmuş ve ekonomik dar boğaza giren güçlü AB ülkeleri savunma bütçelerinde önemli kısıntılar yapmak zorunda kalmıştır.

Öncelikle Batı Avrupa'da İngiltere, Fransa ve Almanya savunma harcamalarını gündemlerinde ikinci plana düşürmeye başlamış ve 2015 yılına kadar % 37'lere varan kesintileri şimdiden yürürlüğe koymuşlardır. Krizin etkisi en çok Yunanistan, Bulgaristan Letonya, Litvanya ve Macaristan'da olmuş ve bu ülkelerin savunma bütçelerinde % 20'lere varan kesintilere neden olmuştur.

Tüm bu olumsuzluklara rağmen Batı ve Merkezi Avrupa dışında savunma harcamaları 2009 yılına nazaran % 1,3'lük bir artış göstermiştir. Türkiye başlangıçta diğer sektörlerde krizin etkisini iyiden iyiye hissederken, savunma sanayi sektörü krizden pek fazla etkilenmemiş gözükmektedir. Zira, sektörün üretimi 2,3 milyar ABD Doları (Dolar)'ndan 2,7 milyar Dolara, savunma sanayi yurt içi karşılama oranı % 44'lerden 2010 yılında %52,1'e yükselmiştir. Krizin etkilediği sektör ihracatı, alıcı ülkelerin sıkıntıları nedeni ile az da olsa etkilenmiş, 669 milyon Dolardan 634 milyon Dolara gerilemiştir. Ar-Ge harcamaları krize rağmen hız kesmemiş Türkiye, özgün ürünlerle ve özgün teknolojilerle 2010 yılının gelişen güç odakları arasına girme başarısını göstermiştir.

Bağımsız araştırma kuruluşlarının ülkelerin resmi rakamları ile yapmış oldukları değerlendirmelerde Türkiye, Hindistan, Brezilya, Rusya, Çin, Güney Afrika ülkeleri yanında bölgesel bir güç olarak kayıtlara geçmiştir. SIPRI ilk defa Türkiye'ye özel bir bölüm ayırarak Türk Savunma Sanayinin gelişimini mercek altına almıştır. Ayrıca, 2010 yılında Türkiye'den ASELSAN firması dünyadaki 100 büyük şirket arasına girmeyi başarmıştır.

2010 yılı verilerine göre Türkiye yıllık ihracat verilerine (yıl içerisinde gerçekleşen, faturası kesilen satışlar) göre ilk 15 ülke arasında yerini almış, 2006-2010 yılı ithalat sıralamasında 11inci sıradan 14üncü sıraya gerilemiştir. 2000'li yılların başında dünya ithalat sıralamasında 3üncü durumdan 14üncü sıraya gerilemesi küçümsenemeyecek bir gelişim olarak değerlendirilmektedir. Dünya ülkelerinin savunma üretimleri devamlı bir artış göstermektedir. 2009 yılında üretim 386 milyar Dolar iken, 2010 yılında üretim 401 milyar Dolara yükselmiştir.

2011 Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu

Batı Avrupa ülkelerinde giderek zayıflayan teknolojik alt yapıya karşın Türkiye’de gelişen ve güçlenen KOBİ’ler sağlam bir teknolojik alt yapı oluşturmaya devam etmekte, devletin sağladığı önemli destek ve teşviklerle gelişen yan sanayi şirketleri, kümeler oluşturmaya ve dernekleşmeye başlamışlardır.

Türkiye savunma harcamaları bir önceki yıla nazaran artmış olarak gözükmesine rağmen GSMH’a oran her yıl devamlı bir düşüş göstermektedir.

2009 yılında yapılan bir anket 2011 yılı verilerinde önemli artışların işaretini vermiştir. Beklenen şudur ki, Türkiye, önümüzdeki 5 yıllık dönemde savunma sanayi alanında önemli gelişmelere imza atacaktır. Avrupa firmaları Türkiye ile ortak üretim ve pazar paylaşımı konularında büyük bir atılım içerisindedirler. Avrupa’nın ihracat konusundaki kısıtlamalarının da Türkiye’de ortak üretim ısrarlarının nedeni olarak değerlendirilmektedir.

2. GENEL GİRİŞ

Küresel Kriz ve Küresel Krizin Etkileri

2007 yılında emareleri görülmeye başlayan ve 2008 yılı ortalarından itibaren fiilen yaşanmaya başlayan küresel finansal ve ekonomik kriz, bazı ülkeleri akabinde ve bazı ülkeleri de yavaş yavaş etkilemeye başlamıştır. Güçlü ekonomileri ile bir süre direnen Avrupa, krizin etkilerini yeni yeni yaşamaya başlamıştır. Ülkeler diğer sektörlerde de olduğu gibi savunma sanayi sektöründe de büyük kesintilere gitmişlerdir. Silahlı kuvvetlerinde başlattıkları küçülmeler yanında bu alandaki yatırımları durdurmaya veya yavaşlatmaya başlamışlardır. En azından bugün itibarıyla savunma sanayinde gelişmiş ülkeler daha önce gündemlerinin ön sıralarında yer alan savunma sektörünü ikinci plana atmaya ve savunma bütçelerini kısımaya başlamış bulunmaktadır. Bu politikalar sonucu sektör daralmaya başlamış, sermaye yapısı zayıf olan özellikle küçük ve orta ölçekli firmalar yavaş yavaş buharlaşmaya, krizden büyük ölçüde etkilenmeyen Türkiye gibi ülkelerle yakın iş birliği olanakları aramaya başlamışlardır.

Ülkelerin ekonomik yapılarını ciddi şekilde etkileyen ve savunma harcamalarının önemli miktarlarda kısılmasına neden olan krize, özellikle Avrupa ülkelerinde ihracata ilişkin kısıtlamalar savunma sanayi firmalarına vurulan darbeyi bir kat daha artırmıştır. İhracat lisansı alma engeli ile karşılaşan firmalar ürünlerini ihraç edememe sorunu ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu sorunu bir bakıma aşmaya çalışan bazı Avrupa şirketleri Türkiye gibi bazı ülkelerde yatırım yapmaya ve ortak üretimlerle önlerini açmaya çalışmaktadırlar.

Tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen genelde savunma harcamaları bir önceki yıla nazaran % 1,3 gibi bir artış göstermiştir. Savunma harcamaları 2010 yılı itibarıyla Avrupa'da % 2,8 oranında bir azalma göstermekte, diğer bölgelerde ise az da olsa artmaya devam etmektedir. Savunma sanayi gelişmiş olan ülkeleri bekleyen en önemli etki Ar-Ge harcamalarının da kısılması ve KOBİ'lerin ortadan kalkması sonucu teknolojik altyapının zayıflaması başlamasıdır.

Krizin üretim üzerinde şimdilik pek etkili olduğu söylenemez. Nitekim, 2009 yılına nazaran 2010 yılı üretim miktarında 14,8 milyar Dolarlık bir artış dikkati çekmektedir. Avrupa'da silahlı kuvvetlerinin yapısal küçülmeleri, Avrupalı üreticilerin kendi kullanıcılarına dahi satamama endişesi, ve kendi silahlı kuvvetlerine satış yapamayan ülkelerin

2011 Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu

ihracatı da büyük ölçüde azalma riski ile karşı karşıyadır. Büyük ölçekli ve bir süreçte gerçekleşecek olan projeler sipariş miktarları azaltılarak olsa dahi devam edecek şekilde değerlendirilmektedir. Bu nedenle de kısa bir dönemde pazar durumunda pek büyük değişiklik olmayacağı düşünülmektedir.

3. SEKTÖRDE YER ALAN FİRMA VE KURULUŞLAR

Türkiye’de savunma sanayi alanında faaliyet gösteren imalatçı firma, kurum ve kuruluşlardan gereken kriterleri karşılayabilenler Savunma Sanayii İmalatçılar Derneği çatısı altında bir araya gelmişlerdir (Yapılan tüzük değişikliği ile derneğin ismi “Savunma ve Havacılık Sanayi İmalatçılar Derneği” olarak değiştirilmiştir). Ocak 2012 tarihi itibarıyla derneğin 131 üyesi bulunmaktadır. Derneğin kısa adı SASAD’tır. Savunma sanayii firma ve kuruluşlarının bir de Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği çatısı altında “Türkiye Savunma Sanayi Meclisi” mevcuttur. 40 savunma sanayi firma ve kuruluşunun temsilcilerinden oluşan meclisin hemen hemen üyelerinin tamamı aynı zamanda SASAD’in da üyesidir. Bu iki savunma sanayii kuruluşu çok yakın iş birliği ve koordinasyon içinde çalışmakta, Meclis ağırlıklı olarak yasal mevzuata ilişkin konularla ilgilenmektedir.

Savunma sanayi firma ve kuruluşlarının faaliyet alanları ve kayıtlı oldukları iller aşağıdaki tablolarda alt sektörler bazında gösterilmektedir. Bu firma ve kuruluşların Türkiye genelinde dağılımları ise grafikte gösterilmiştir. Firmaların büyük bir kısmının Ankara’ ve civarında yoğunlaştığı görülmektedir. Tedarik makamlarının Ankara’da bulunması, yabancı ülke elçiliklerinin Ankara’da bulunmaları ve bürokratik yakınlık gibi faktörler konuşlanmayı etkilemektedir.

Sektörde faaliyet gösteren KOBİ’ler son üç yıldır kümeler ile birliktelik oluşturmaya başlamışlardır. Nitekim, Ankara OSTİM’de OSSA, Eskişehir’de Savunma Havacılık ve İzmir’de Havacılık ve Uzay Kümelenmesi oluşmuş ve tüzel kişilik adına bu kümeler dernekleşmişlerdir. Bu oluşumlar SASAD çatısı altında toparlanmaya çalışılmaktadır.

Tablolarda yer alan firma ve kuruluşlar hakkında detay her türlü bilgi güncel olarak www.sasad.org.tr internet adresinden edinilebilmektedir.

Gerçekte Makina, Kalıp, Parça tablosunda yer alan imalatçı firmalar ile Lojistik Tablosunda yer alan firmalar, aynı kategoride, ağırlıklı olarak yan sanayi alanında , lojistik alanında mütalaa edilebilirler. Üye firmaların bu bölümlerde yeralan sayıları dikkate alındığında Savunma Sanayii Teknolojik alt yapısının oldukça iyi durumda olduğu değerlendirilmektedir. Kaldı ki, Bilişim Alt Sektörünün de mevcut yan sanayi alt yapısı dikkate alındığında bu değerlendirmenin yerinde yapıldığı anlaşılabilir.

a. SAVUNMA SANAYİ FİRMA VE KURULUŞLARI

TABLO - 1, Kara Araçları

Firma (7)	Faaliyet Alanı	Bulunduğu İl
BMC	Mayına Karşı Korunmalı Zırhlı Araçlar, Taktik Tekerlekli Araçlar	İZMİR
FNSS	Tekerlekli ve Paletli Zırhlı Araçlar, Seyyar Yüzücü Köprüler	ANKARA
KOLUMAN OTOMOTİV	Taktik Tekerlekli Araçlar, Tank Taşıyıcıları	MERSİN
KOLUMAN MOTORLU	Askeri ve Kamu Servis Araçları	ANKARA
MERCEDES-BENZ TÜRK	Taktik Tekerlekli Araçlar	İSTANBUL
NUROL MAKİNA	Zırhlı Araç, Taret	ANKARA
OTOKAR	Taktik Tekerlekli Araçlar, Hafif Zırhlı Araçlar, Ana Muharebe Tankı	İSTANBUL

TABLO - 2, Deniz Araçları

Firma (8)	Faaliyet Alanı	Bulunduğu İl
A.D.İ.K	Savaş Gemileri, Tersane Gemi İnşa ve İmalat	İSTANBUL
ARES TERSANECİLİK	Tekne, Yat, Bot ve Gemi İnşası	ANTALYA
DEARSAN	Gemi ve Tekne Tasarımı, Yapımı, Onarımı	İSTANBUL
DESAN	Kompozit Deniz Araçları	İSTANBUL
DÜZGİT	Gemi İnşa	YALOVA
İSTANBUL DENİZCİLİK	Gemi İnşa, Tamir, Bakım ve İşletme	İSTANBUL
RMK MARINE	Gemi İnşa	İSTANBUL
YONCA-ONUİK	Yüksek Süratli Botlar, Kargo Gemileri, Kompozit Malzeme, Destek Gemileri	İSTANBUL

TABLO - 3, Havacılık ve Uzay

Firma (7)	Faaliyet Alanı	Bulunduğu İl
ALP HAVACILIK	Helikopter Parçaları	ESKİŞEHİR
ARAL HAVACILIK	Havacılık	ANKARA
DELTA UZAY TEKNOLOJİLERİ	Yazılım Geliştirme, Ar-Ge Projeleri	ANKARA
GLOBAL TEKNİK	İnsansız Hava, Kara, Deniz Araçları	ANKARA
INTA SPACETURK	Avrasya'nın Uzaydan Görüntülenmesi	ANKARA
TEI	Uçak ve Helikopter Motorları	ESKİŞEHİR
TUSAŞ	Sabit ve Döner Kanatlı Hava Platformları, İHA, Uydu, Tasarım, Modernizasyon, Sistem Entegrasyonu, Üretim, Entegre Lojistik Destek	ANKARA

TABLO - 4, Elektronik

Firma (28)	Faaliyet Alanı	Bulunduğu İl
ALCATEL LUCENT TELETAŞ	Telekomünikasyon	İSTANBUL
ANELTECH	Elektronik Kart İmalatı	İSTANBUL
ASELSAN	Elektronik Harp, Termal Kamera, Dürbün, Telsiz, Gece Görüş Sistemleri, Radar, Yazılım	ANKARA
ATEL TELEKOMÜNİKASYON	Telekomünikasyon	ANKARA
AYESAŞ	Radar, Yazılım, Telefon, Radyo, Aviyonik, Alıcılar	ANKARA
AYYAZILIM	Elektronik	ANKARA
DELTA ELEKTRONİK	Elektronik Sistemler	ANKARA
EKİN TEKNOLOJİ	Görüntü İşleme ve Kıymetlendirme Füzyonu	ANKARA
ESDAŞ	Servis Destek Sistemleri	ANKARA
ETA ELEKTRONİK	Otomatik Test Sistemleri ve Yazılım	ANKARA

FOTONİKS	Askeri Elektronik ve Elektro-Optik Sistemler	ANKARA
GATE ELEKTRONİK	Elektronik Sistem Bakım Yenileme, Otomatik Test Sistemleri, Test ve Arıza Tespit Sistemleri	ANKARA
GENETLAB	Kablosuz Sensör Ağı ve Tespit Sistemleri	İSTANBUL
GÖKTÜRK MÜHENDİSLİK	Mekanik ve Elektronik Sistemler	ANKARA
HAVELSAN TEKNOLOJİ RADAR	Uzun Menzil 3D Radarı, Radarlar	ANKARA
KAREL	Haberleşme Üretim ve Sistemleri	ANKARA
MİKES	Elektronik Harp	ANKARA
NETAŞ	Haberleşme ve Güç Sistemleri, Dost Düşman Tanıma (IFF) Sistemleri	ANKARA
ONUR A.Ş.	Mobil Hava Trafik Kontrol Kulesi, IP Tabanlı Muhabere Sistemi	ANKARA
PEGASUS	Rapier Silah Sistemleri ve Elektronik Kart/ Ünite Onarımı	ANKARA
SAVRONİK	Yazılım, Elektronik Sistemler, Bakım ve Onarımı, Haberleşme Emniyeti	ANKARA
SIEMENS	Elektrik Ekipmanları, Sahra Telefonları	İSTANBUL
SDT	Uzay Teknolojileri	ANKARA
TRANSVARO	Elektro Optik Ana Üretimi	İSTANBUL
VESTEL SAVUNMA	Elektronik, İHA	ANKARA
YALTES	Sistem Tasarımı ve Yazılım Geliştirme	İSTANBUL
3E EOS (ELEKTRO OPTİK SİSTEMLER)	Elektro Optik Sistemler	ANKARA

TABLO - 5, Silah, Mühimmat, Roket ve Füze

Firma (11)	Faaliyet Alanı	Bulunduğu İl
GİRSAN	Makine ve Hafif Silah	GİRESUN
MKEK	Silah, Mühimmat, Roket ve Patlayıcı Maddeler	ANKARA
ROKETSAN	Roket ve Hava Araçları İmalatı	ANKARA
SAFİR SİLAH	Tabanca İmalatı	İSTANBUL
SAMSUN YURT SAVUNMA	Tabanca İmalatı	SAMSUN
SARSILMAZ	Tabanca ve Av Tüfekleri	ANKARA
TAPASAN	Mühimmat Tapa Üretimi	ANKARA
TİSAŞ	Tabanca Üretimi	ANKARA
TÜBİTAK SAGE	Savunma Sanayi Ar-Ge	ANKARA
ÜÇYILDIZ	Tabanca Üretimi	İSTANBUL
YÜKSEL SAVUNMA	İnsansız Makineli Tüfek Kontrol Sistemi	ANKARA

TABLO - 6, Elektrik

Firma (4)	Faaliyet Alanı	Bulunduğu İl
AGS ENERJİ & SAVUNMA	Elektrik, Güç ve Otomasyon Sistemi, Tasarım, İmalat ve Montaj	ANKARA
GENPOWER	Jeneratör İmalatı	ANKARA
İNDEKS A.Ş.	Jeneratör, Forklift, Deniz Araçları	İZMİR
İŞBİR ELEKTRİK	Jeneratörler ve Güç Sistemleri	ANKARA

TABLO - 7, Bilişim

Firma (15)	Faaliyet Alanı	Bulunduğu İt
ALTAY KOLLEKTİF	Yazılım Geliştirme	ANKARA
BİLGİ GIS	Coğrafi Bilgi Sistem Yazılımı	ANKARA
BİTES SAVUNMA	Gömülü Sistem Yazılımları ve Uygulama, Bilgisayar Tabanlı Eğitim Sistemleri	ANKARA
BTT	Sayısallaştırıcı Kart Yazılımı ve Elektronik	ANKARA
E.T.C.	Yazılım, Simülator Yazılımları	ANKARA
GANTEK	Yazılım	İSTANBUL
HAVELSAN	Simülator Sistemleri, Komuta Kontrol, EH Eğitim Sistemleri, Yazılım	ANKARA
KOÇ BİLGİ ve SAVUNMA	Elektronik, Yazılım	ANKARA
MILSOFT	Yazılım	ANKARA
MILSOFT ICT	Yazılım	ANKARA
NETCAD	CAD, GIS ve MIS yazılım paketlerinin tasarımı, üretimi, geliştirilmesi	ANKARA
OYAK TEKNOLOJİ	Bilişim ve Kart Hizmetleri	ANKARA
SAP TÜRKİYE	Yazılım	ANKARA
SERVUS SAVUNMA	Güvenlik Sistemleri, Mayın İmha, Balistik Koruma	ANKARA
SİMSOFT BİLGİSAYAR	Yazılım	ANKARA

TABLO - 8, AR-GE ve Mühendislik

Firma (9)	Faaliyet Alanı	Bulunduğu İt
AKANA MÜHENDİSLİK	Helikopter Kontrol Ekipmanları, Enerjetik Malzeme Karıştırıcı	ANKARA
ANELES	Elektronik Kart Dizgisi (İmalatı), Kabinet, Sistem, Kablaj Üretimi	İSTANBUL
C2TECH	Yazılım, Ar-Ge, Danışmanlık, Destek Hizmetleri	KOCAELİ
FİGES	Tasarım ve İleri Mühendislik ve Analizleri	BURSA
HEXAGON STUDIO	Ar-Ge Mühendislik ve Prototip Üretimi	KOCAELİ
METEKSAN SAVUNMA	Simülasyon ve Modelleme Algılama ve Komuta Kontrol Sistemleri, Uydu ve Uzay Teknolojileri, Deniz Sistemleri	ANKARA
STM	Yazılım ve Proje Etüt Hizmetleri	ANKARA
TÜBİTAK BİLGEM	Bilgi Güvenliği ve İleri Elektronik Teknolojileri	KOCAELİ
TÜBİTAK MAM	Ar-Ge ve Sıfır Kafilesi Üretimi, Yazılım	KOCAELİ

TABLO - 9, Malzeme, Kalıp ve Parça

Firma (30)	Faaliyet Alanı	Bulunduğu İt
ALFATEC	Talaşlı İmalat	ESKİŞEHİR
ALTEK DÖKÜM	Bakır ve Bakır Alaşımli Bant, Şerit, Levha	İSTANBUL
ASİL ÇELİK	Namlu ve Mermi Çelikleri	BURSA
ATARD SAVUNMA	Kompozit Parça Üretimi, Motor Tasarım	ESKİŞEHİR
BARIŞ ELEKTRİK	Roket Lançerleri, Kompozit Malzemeler	ANKARA
COŞKUNÖZ	Makine ve Kalıp İmalatı	BURSA
GÜRGENLER	Çelik Boru Bağlantı Elemanları - Fittings	ANKARA
HEMA ENDÜSTRİ	Zırhlı Araçlar, Hidrolik Sistemler	ANKARA

HİSAR ÇELİK	Zırh Çeliği Dökümü, Paletler ve Yürüyüş Takımları	İSTANBUL
HST OTOMOTİV	Askeri ve Ticari Şanzıman, Dişli, Mil Üretimi	ANKARA
KAYALAR ÇELİK	Paslanmaz Çelik Endüstrisi, Mutfak ve Ekipmanları	İSTANBUL
KÜÇÜKPAZARLI	Yapısal Uçak Parçaları İmalatı ve Montajı	ANKARA
MAK SAVUNMA	Elektromekanik Cihazların Montaj ve İmalatı	ANKARA
MEGE TEKNİK	Kablo Takımları, Elektromekanik	ANKARA
MENSAN	İnşaat, Petrol, Gıda	ANKARA
MES MAKİNA	Roket Parçaları, Roket Lançerleri	KOCAELİ
MTU TÜRKİYE	Tank ve Zırhlı Araç Motorları	İSTANBUL
NUROL TEKNOLOJİ	Nano Teknoloji ve Gelişmiş Malzemeler	ANKARA
OERLIKON	Kaynak Elektrotları, Telleri, Makinaları	İSTANBUL
PAVO TASARIM	Elektronik Tasarım ve Üretim	KOCAELİ
Pİ MAKİNA	Mekanik Aksam	ANKARA
REPKON	Metal İşleme Takım Tezgahları ve Kalıpları	İSTANBUL
SAVAR KOMPOZİT	Balistik Koruyucu Ürünler	KAYSERİ
SERPA HASSAS DÖKÜM	Vakumlu Hassas Döküm	İSTANBUL
TEKNO KAUÇUK	Kauçuk Tasarım ve Üretimi	KOCAELİ
TİBET MAKİNA	Döner Tabla, Dizli Rulman Ve Ekipman	İZMİR
TİMSAN	Havaalanlarında Kullanılan Çeşitli Araçlar	İSTANBUL
TTAF ELEKTRONİK	Kablo Donanımları ve Aksesuarları İmalatı	İSTANBUL
ÜNİMETAL	Çelik, Paslanmaz Çelik, Alüminyum, Bakır, Alaşımli Parça Dökümü	İSTANBUL
YOLBAK	Taktik Tekerlekli Araçların Aksesuarlar	ANKARA

TABLO - 10, Lojistik

Firma (9)	Faaliyet Alanı	Bulunduğu İl
ADA CAM	Yat, İnşaat, Kurşun Geçirmez Cam Üretimi	İSTANBUL
AVS SARACİYE	Askeri Giyim	ANKARA
GÜVENLİ YAŞAM	Koruma ve Emniyet Cihazları	ANKARA
IDC	Araştırma, Teknoloji, Yazılım	ANKARA
ÖZTEK TEKSTİL	Mühendislik Kumaşları, Tekstil Teknoloji Sistemleri	TEKİRDAĞ
ÖZTİRYAKİLER	Endüstriyel Mutfak Ekipmanları Sahra Banyo, Fırın ve Diğer Kolaylık Sistemleri	İSTANBUL
PAGATEL SİSTEM	Taşınabilir Askeri Muhabere Sistemleri	İZMİR
TÜRK TIPSAN	Parenteral Solüsyon ve BİO Ürünler	ANKARA
YAKUPOĞLU	Askeri Giyim, Bot ve Teçhizat	ANKARA

TABLO - 11, İlgili Kurumlar

Firma (3)	Faaliyet Alanı	Bulunduğu İl
KOSGEB	KOBİ'lere Hizmet ve Eğitim Desteği	ANKARA
TÜRK LOYDU	MİLGEM ve Yeni Tip Karakol Botu Proje Onayı Ve Kontrolörlük	İSTANBUL
OSTİM SAVUNMA YAN SAN. KÜMELENMESİ	KOBİ Kümelenme	ANKARA

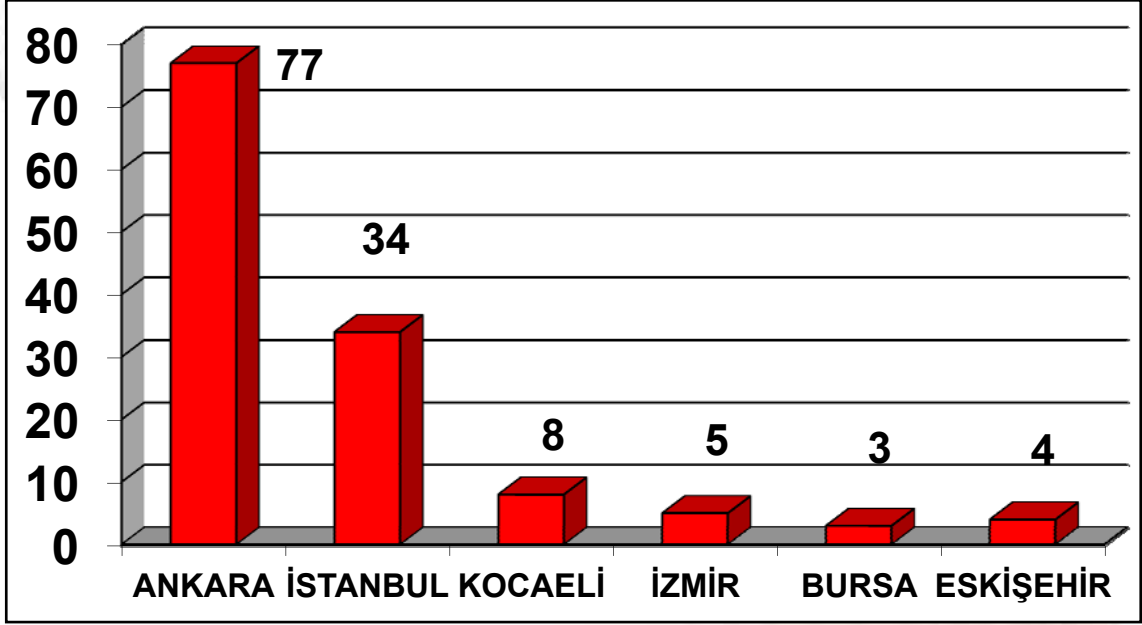
SASAD

b. TÜRKİYE GENELİNDE DAĞILIM

Savunma sanayi firma ve kuruluşlarının yoğun olarak Ankara, İstanbul ve civarında konuşlandığı aşağıdaki grafikte açık olarak görülmektedir. Bir defa tedarik makamlarının Ankara'da bulunması, çeşitli bürokratik işlemlerin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarında daha yakın çözümü ve takibi nedenleri arasında sayılabilir. Denizcilik ve ağırlıklı olarak sivil üretimler de yapan firmalar ikinci derecede İstanbul'da faaliyet göstermektedirler.

Büyük bir sanayi şehri olan Bursa ve benzeri şehirlerde savunma sanayi pek fazla ön plana çıkmamaktadır.

GRAFİK - 1, Savunma Sanayii Firmalarının Türkiye Geneline Dağılımı

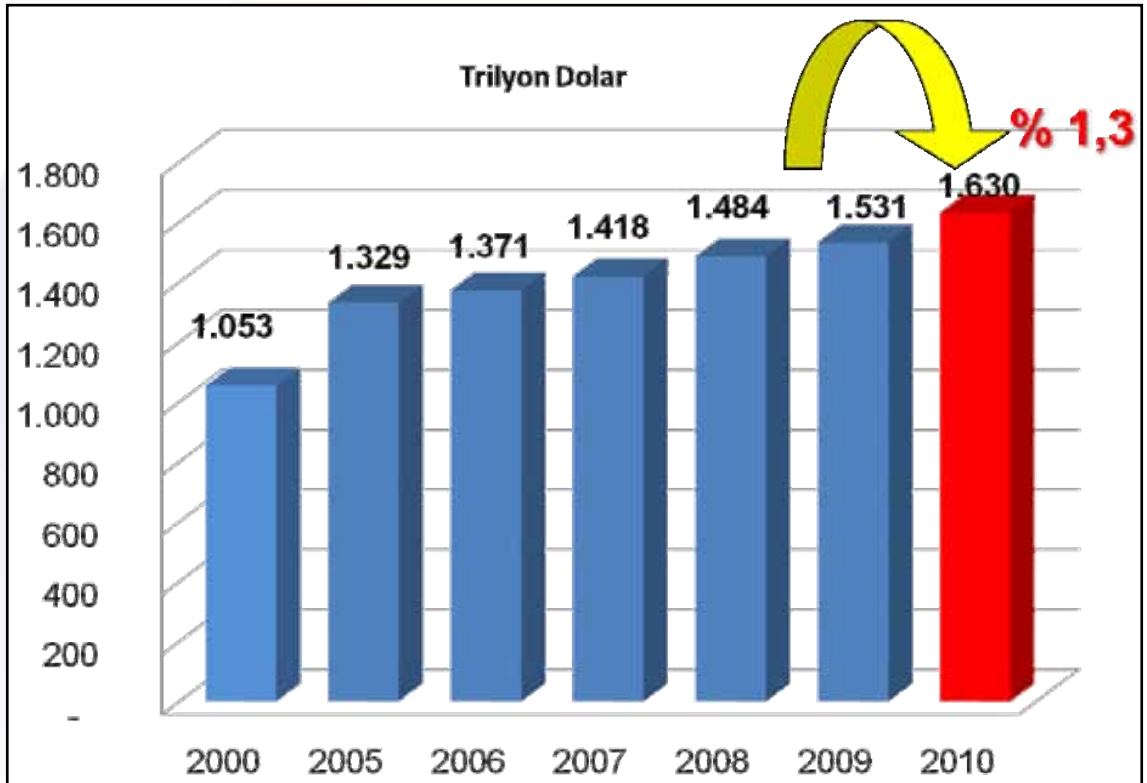

4. DÜNYA SAVUNMA HARCAMALARI

a. GENEL

Uluslararası verilere göre 2010 yılında dünya savunma harcamaları 1.630 milyar Dolar olmuştur. Bu rakam, Dünya Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nın (Gross Domestic Product – GDP) % 2,6'sına karşılık gelmektedir. Bir başka ifade ile, tüm dünyada savunma harcamaları kişi başı 236 Dolar olarak gerçekleşmiştir. Genel bir değerlendirme ile 2009 yılına göre savunma harcamalarında % 1,3 oranında bir artış gözlemlenmektedir. 2001 – 2010 yılları arasındaki artış % 50 olmuştur.

GRAFİK - 2, Dünya Savunma Harcamaları Toplamı

2010 yılındaki bu artışın en önemli unsuru Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'dir. ABD dışındaki ülkelerin 2010 yılındaki savunma harcamaları artışı toplamda sadece % 0,1 olarak gerçekleşmiştir.

Son on yıllık dönemde (2001 – 2010) ABD'nin savunma harcamalarındaki artış % 81 seviyesinde gerçekleşirken, dünyanın geri kalan kısmında savunma harcamalarındaki toplam artış sadece % 32 olmuştur. Bölgesel olarak ele alındığında Güney Amerika ve Afrika'daki savunma harcamalarındaki artışın devam ettiği gözlemlenmektedir. Bir önceki yıla göre Güney Amerika bölgesinin savunma harcamalarındaki artış % 5,8, Afrika'da ise % 5,2 olmuştur. ABD'nin 2010 yılındaki savunma harcamasında artış olmasına rağmen, hem Kuzey Amerika, hem de Avustralya-Okyanusya bölgelerinde savunma harcamalarındaki artış oranı, son yıllarda bu bölgelerin harcamalarındaki artış oranının altında kalarak, 2010 yılında sırasıyla % 2,8 ve % 1,4 olarak gerçekleşmiştir. Avrupa bölgesinin toplam savunma harcamalarında ise 2010 % 2,8 oranında bir düşüş tespit edilmiştir. Genel değerlendirme, 2008 yılında yaşanan ekonomik krize ve sonrasında gerçekleşen düşük büyüme hızlarının gecikmiş bir reaksiyonu olarak Avrupa'da savunma harcamalarında düşme, Asya bölgesinde ise, artış hızında bir yavaşlama şeklindedir.

b. BÖLGESEL GÜÇ KONUMUNDAKİ ÜLKELER

Uluslararası savunma harcamaları ve silahlanma konularında dünyanın önde gelen yayınlarında olan ve bu raporun da dünya genelindeki değerlendirmelerinde referans aldığı, "SIPRI Yearbook" 2011 baskısında bu yıl ilk defa Türkiye özel olarak ele alınmıştır. Bölgelerindeki gelişmeler ve savunma harcamaları sebebiyle ABD'nin yanı sıra, Çin, Rusya, Hindistan, Brezilya ve Güney Afrika, Türkiye ile birlikte SIPRI 2011'da özel olarak değerlendirilen diğer ülkeler olmuşlardır.

HARİTA - 1, Bölgesel Güç Olma Durumundaki Ülkeler

SIPRI 2011

c. ÜLKELER BAZINDA HARCAMALAR

ABD

ABD'nin savunma bütçesi geçen yıla nazaran % 2,8 artarak 2010 yılında 698 milyar Dolara ulaşmıştır. Harcamaların önemli bir bölümü Afganistan ve Irak'taki operasyonlardan kaynaklanmaktadır. ABD savunma bütçesi 2011'de 768,2, 2012'de 737,5 milyar Dolar olarak planlanmıştır. 2011 yılı kesin harcama sonuçları açıklandığında gerçek bütçe ortaya çıkacaktır. ABD savunma harcamalarının en çok dikkati çeken husus tedarik bütçesinin yarısı kadar bir bütçe de Ar-Ge için ayrılmasıdır.

ÇİN

Resmi rakamlara göre Çin'in 2010 yılı savunma bütçesi 78 milyar Dolar açıklanmasına rağmen SIPRI'nin değerlendirmesine göre 119 milyar Dolar olmuştur. 2001-2010 döneminde % 189'luk bir artış izlenmektedir. Bu artış yıllık ortalama % 12,5 gibi bir orana tekabül etmektedir. 2009 savunma harcamalarına nazaran % 3,8 gibi düşük bir artış gözükmektedir. Bu düşüş 2009 yılındaki ekonomik büyüme hızındaki düşüşten kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Dünyanın ikinci büyük ekonomisi olan Çin son 10 yıllık dönemde gösterdiği performans ile süper güç durumundadır.

Çin askeri modernizasyon alanında mevcut durumda Rusya'ya bağımlı durumdadır. Ancak, bu bağımlılık her yıl giderek azalmaktadır. Çin silahlı kuvvetlerinin ihtiyaçlarını yurt içinden karşılama politikasını sürdürmektedir. Buna rağmen alt sistemler açısından büyük ölçüde Rusya'ya bağımlı bulunmaktadır.

RUSYA

Rusya'nın 2010 yılı savunma bütçesi 58,7 milyar Dolar olmuştur. 2009 yılına göre % 1,4 bir düşüş görülmektedir. Geçen 10 yıllık dönemde ise % 82 gibi bir artış izlenmektedir.

Rusya tedarik politikasında, genelde savunma ithalatı bakımından dışa neredeyse tamamen kapalıyken son birkaç yıldır sistemde önemli değişiklik görülmektedir. Örnek olarak Fransa'dan deniz platformları, İsrail'den İHA ve İtalya'dan kara araçları tedariki gösterilebilir. Çok süratli gelişen teknolojiler Rusya'nın bu politikasındaki değişikliğin nedeni olarak görülmektedir.

HİNDİSTAN

Hindistan'ın 2010 yılı savunma harcamaları 41,3 milyar Dolardır. 2009 yılı harcamalarına nazaran % 2,8 gibi bir azalma görülmüştür. Son 10 yıllık dönemde savunma harcamalarında % 54 gibi bir yükseliş olmuştur. Savunma harcamalarının GDP'ye olan oranı % 2,7 olarak gerçekleşmiştir. Çin'in durumuna benzer olarak ekonomik büyüme hızına bağlı olarak yükselen performansı Hindistan'ın bölgesel bir güç olarak gelişimi dikkati çekmektedir.

Her ne kadar Hindistan'ın Rusya ile olan ilişkileri ön planda görülse de son yıllarda ABD ile stratejik ilişkilerinde de belirgin bir ilerleme izlenmektedir. Bu durum bölgede

Çin'in artan etkinliğine karşın bir dengeleme sağlanmaya çalışıldığını bir göstergesidir. Hindistan milli bütçenin % 5,6'sını Ar-Ge faaliyetleri için harcamıştır. Hindistan bu harcamaya ile milli sanayini güçlendirme çabalarını sürdürmektedir.

Hindistan savunma ithalatında dünya ülkeleri arasında birinci sırada yer almaktadır. Bu durum Hindistan'ın kapsamlı bir şekilde silahlı kuvvetlerin modernizasyonunu süratle gerçekleştirme ve bunun için ihtiyaç duyulan malzemenin temininde yerli sanayinin yeterli olmamasından kaynaklanmaktadır. Silahlı kuvvetlerin ihtiyaçlarının % 70'ini dışarıdan karşılamaktadır. Modernizasyonda ön planda görülen hedefin Çin ve Pakistan'a karşı özellikle teknolojik bakımdan üstünlük kurma olduğu değerlendirilmektedir. Hava kuvvetlerinin modernizasyonu, sensörler, radar ve uydular ve insansız hava araçları konularında yoğunlaşmaktadır.

BREZİLYA

2010 yılında Brezilya'nın savunma harcamaları toplamı 33,5 milyon Dolar olmuştur. 2009 yılı harcamalarına nazaran % 9,3'lük bir artış vardır. Son 10 yıllık toplam artış ise % 30'ları bulmaktadır. Yıllık ortalama artış % 2,9'dur. Askeri harcamaların Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya oranı % 1,5 – 1,6'dır. Askeri harcamalarda 2011 yılı için % 27'lik bir kısıntı beklenmektedir.

Brezilya, Güney Amerika ülkeleri arasında liderliğe soyunmuş bulunmaktadır. Brezilya ekonomisi dünyada 8inci büyük ekonomi konumundadır. Ayrıca, coğrafi büyüklük bakımından Güney Amerika'da birinci, dünyada ise 5inci büyüklüktedir.

Bölgedeki diğer ülkeler gibi Brezilya da son yıllarda silahlı kuvvetlerinin modernizasyonuna büyük önem vermektedir. Brezilya, Türkiye benzeri bir tedarik sistemi kurma ve tedarikten sorumlu bir müsteşarlık teşkil etme çalışmalarını hızlandırmış gözüküyor. Her ne kadar Güney Amerika'da ülkeye tehdit olabilecek bir askeri güç olmamasına karşın yapılan askeri harcamaların bölgesel güç olma prestijini korumak ve bölgesel ekonomide liderliğini sürdürmek istemesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Brezilya dünya savunma pazarlarında yükselen bir pazar görünümündedir.

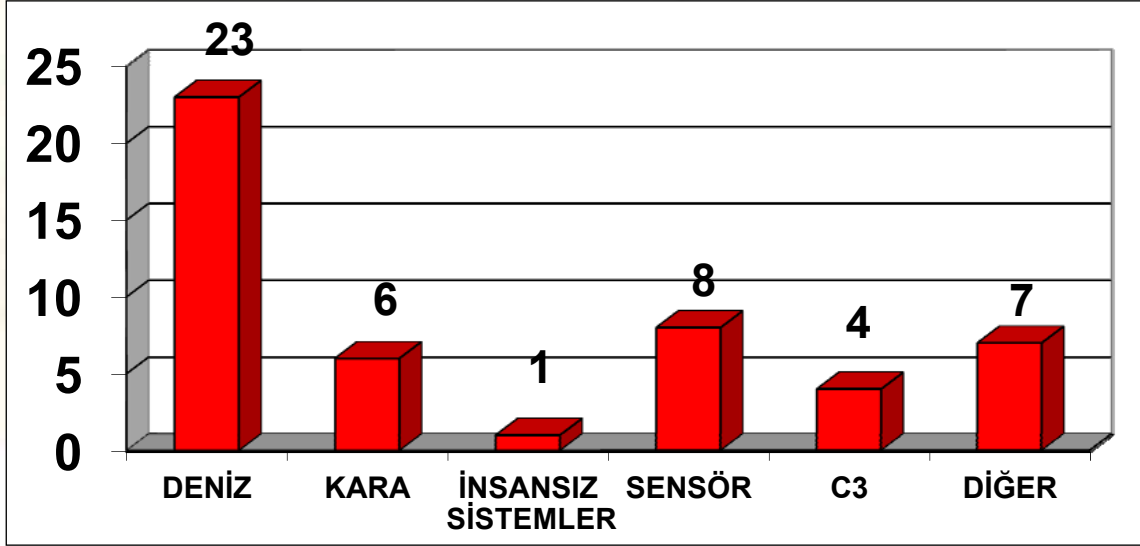
Brezilya 2010 – 2014 yılları arasındaki 5 yıllık dönemde 82 milyar Dolarlık savunma harcaması planlamış bulunmaktadır. 5 yıllık dönem için planlanan bu harcama 2010 yılına göre % 27 gibi bir artış anlamına gelmektedir. Ülke savunma harcamalarında rehber olarak 2008 yılı milli savunma stratejisini esas almaktadır. Bu stratejinin dikkati çeken noktası Brezilya'ya satış yapacak ülkelerin ülke içerisinde üretim prensibidir. Ayrıca, ülkenin uyguladığı sanayi katılımı/offset kuralları ülke teknolojik alt yapısının teknoloji transferleri ile güçlendirilmesini esas almıştır.

Tedarik esaslarına ilişkin tüm mevzuat her ne kadar savunma bakanlığı tarafından hazırlansa da her üç kuvvet ayrı ayrı kendi tedariklerini kendi kurallarına göre yapmaktadır. Tedarikin tek bir makam tarafından yapılması için yapılan çalışmalar başlatılmıştır.

Platformlar esas alınarak 2010 – 2014 dönemi için harcanması planlanan 82 milyar Doların dağılımı aşağıda görülmektedir.

GRAFİK - 3, 2010-2014 Tedarik Yüzdeleri

TÜRKİYE

Başlangıçta da belirtildiği üzere Türkiye, gelişen ekonomisi ve savunma sanayi alanındaki özgün ürünlerinin dünya savunma pazarındaki başarıları ve rekabet gücü ile bölgesel bir güç olarak dünya ülkelerinin dikkatini üzerinde toplamaya başlamıştır. Diğer 5 ülke ile birlikte artık dünya ekonomisinde ve dünya savunma sanayinde iyiden iyiye kendini hissettirmeye başlamış, savunma pazarının esas oyuncularında biri olma yolundadır. SIPRI Yearbook 2011'e göre Türkiye 2010 yılındaki 17,5 milyar Dolarlık savunma harcaması ile bu konuda dünyadaki ilk 20 ülke arasında yer almaktadır. 2009 yılına nazaran savunma harcamalarında % 3 civarında bir azalma olmuştur. Aynı şekilde savunma harcamalarının GSMH'a oranındaki düşüş eğilimi devam etmekte olup, tedarik bütçesi 2010 yılı itibarı ile GSMH'a oran % 1,3 seviyelerine kadar gerilemiştir. Bu düşüş savunma dışındaki alanlara yapılan artırımlar ile TSK'nin ihtiyaçlarını yurt içinden karşılama oranının artışına bağlanmaktadır. 2010 yılı yurt içi karşılama oranı % 52,1'e kadar çıkmış ve bu oran artmaya devam etmektedir.

Türkiye son yıllarda ekonomik açıdan büyük ilerleme kaydetmiş olup dünyanın 17nci, Avrupa'nın ise 8inci büyük ekonomisi olma başarısını göstermiştir. Dünya ekonomisinde de en büyük 10 ülke arasında yer almayı hedef olarak belirlemiştir.

Türkiye Ar-Ge faaliyetlerine özel bir önem vermekte olup, savunma cirosunun yaklaşık % 25'ini Ar-Ge'ye ayırmakta, Ar-Ge'yi teşvik ve desteleyen yeni mevzuatlarla bu yönlü

çalışmaların ivmesini artırmaktadır. Özgün teknolojiler sonucu özgün ürünler dünya pazarlarında rekabet edebilir duruma gelmiştir. Nitekim, kara platformlarında ve su üstü deniz platformlarında dışa bağımlılık büyük ölçüde azalmış, hava platformlarında ise insansız hava aracı (İHA), modernizasyon kabiliyetleri ve eğitim uçağı yetenekleri küçümsemeyecek yetkinliğe kavuşmuştur.

Tüm bu gelişmelere paralel olarak özellikle havacılık ve uzay alanında yöresel olarak gelişmekte olan kümelenmelere, KOBİ'lere ve savunma yan sanayine verilen büyük önemle güçlü bir teknolojik alt yapı oluşmuştur. Bu dinamik yapının Türk Savunma Sanayii'ni daha da ileriye taşıyacak bir sinerji yarattığı görülmektedir.

GÜNEY AFRİKA

Her ne kadar Güney Afrika'nın savunma harcamaları genel dünya konjoktöründe pek büyük olmasa da, 4,5 milyar Dolarlık savunma harcaması ile Sub-Sahara Bölgesindeki en yüksek rakamdır. Harcamaların GSMH'ye oranı % 1,2 olarak gerçekleşmiştir. Savunma harcamaları 2009 yılına nazaran % 2 oranında bir düşüş göstermektedir.

Güney Afrika tüm Afrika kıtasında politik, ekonomik diplomatik ve güvenlik gibi faaliyetlerde lider ülke konumunda bulunmaktadır.

Genel olarak savunma harcamaları 2010 yılında da azda olsa artmaya devam etmiştir. 2008 yılında baş gösteren küresel ekonomik kriz etkisini 2010 yılında da devam ettirmiş bu durum Asya ve Avrupa'da ekonomik büyümeleri durdurmuştur. Ancak, Afrika, Güney Amerika ve ABD'de artış devam etmiştir. ABD artan savunma harcamalarında başı çeken, Brezilya, Çin, Hindistan, Rusya, Güney Afrika ve Türkiye bölgesel güç odağı durumlarını pekiştirme ve yeni güç odağı olma yönünde gayretlerini artırmışlardır. Gelişen ve oluşan bu güç odaklarından Türkiye dışındaki ülkeler 2001-2010 periyodunda, savunma harcamalarını artırmışlardır.

5. BÖLGESEL HARCAMALAR

a. GENEL

Dünya 2008 yılı yarısından itibaren finansal ve ekonomik krizi yaşamaya başlamış, bu kriz bazı bölge ve ülkeleri hemen bazı bölge ve ülkeleri gecikmeli olarak etkilemiştir. Bu durum savunma bütçelerinde kısıntılara neden olmuştur. 2010 yılına gelindiğinde Avrupa krizi hissetmeye başlamış, Yunanistan ve İspanya örneğinde görüldüğü üzere ülkeler iflasın kenarından dönmüşlerdir. Avrupa'da kriz etkisini devam ettirmekte olup, küçük ve orta ölçekli firmalar buharlaşmaya başlamış, büyük firmalar ise kurtuluşu küçülmede ve çalışan sayılarını azaltmada bulmuşlardır.

Finansal ve ekonomik krize rağmen Güney Amerika (% 5,8), Afrika (% 5,2) ve Asya Okyanusya (% 4,1) oranlarında savunma harcamalarını artırmışlardır. Dünya savunma harcamaları toplam olarak % 1,3 artış ile son yılların en düşük artışı gerçekleşmiştir. Avrupa savunma harcamaları da bir önceki yıla nazaran % 2,8 oranında düşüş göstermiştir. 2009 yılına nazaran savunma harcamalarında düşüş izlenen bölgeler Merkezi Asya ve Güney Asya'dır. En yüksek savunma harcaması yapan 15 ülke dünya savunma harcamalarının toplam % 82'sine tekabül etmektedir. Türkiye savunma harcamaları (Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü dahil) bakımından 15inci sırada yer almıştır.

TABLO - 12, Savunma Harcamalarında İlk 15 Ülke

SIRA	Ülke	Harcama (Milyar \$)	TOPLAMDAKİ PAYI (%)
1	ABD	698	43
2	ÇİN	119	7,3
3	İNGİLTERE	59,6	3,7
4	FRANSA	59,3	3,6
5	RUSYA	58,7	3,6
6	JAPONYA	54,5	3,3
7	SUUDİ ARABİSTAN	45,2	2,8
8	ALMANYA	45,2	2,8
9	HİNDİSTAN	41,3	2,5
10	İTALYA	37,0	2,3
11	BREZİLYA	33,5	2,1
12	GÜNEY KORE	27,6	1,7
13	AVUSTRALYA	24,0	1,5
14	KANADA	22,8	1,4
15	TÜRKİYE	17,5	1,1
ARA TOPLAM		1344	82
DÜNYA TOPLAMI		1630	100

SIPRI 2011

Türkiye 2007 yılından bu yana ilk defa İspanya'nın yerinde listeye girmiştir. Bu durum, Türk Lirasının ABD Doları karşısındaki değer artışından kaynaklanmaktadır. Sıralamada ilk 5 ülke toplam savunma harcamalarının % 61'ini yapmışlardır. Savunma harcamalarında en büyük pay % 43 ile ABD'ye ait olup, Çin 3'ncü sırada yer alan İngiltere'nin iki katı harca-

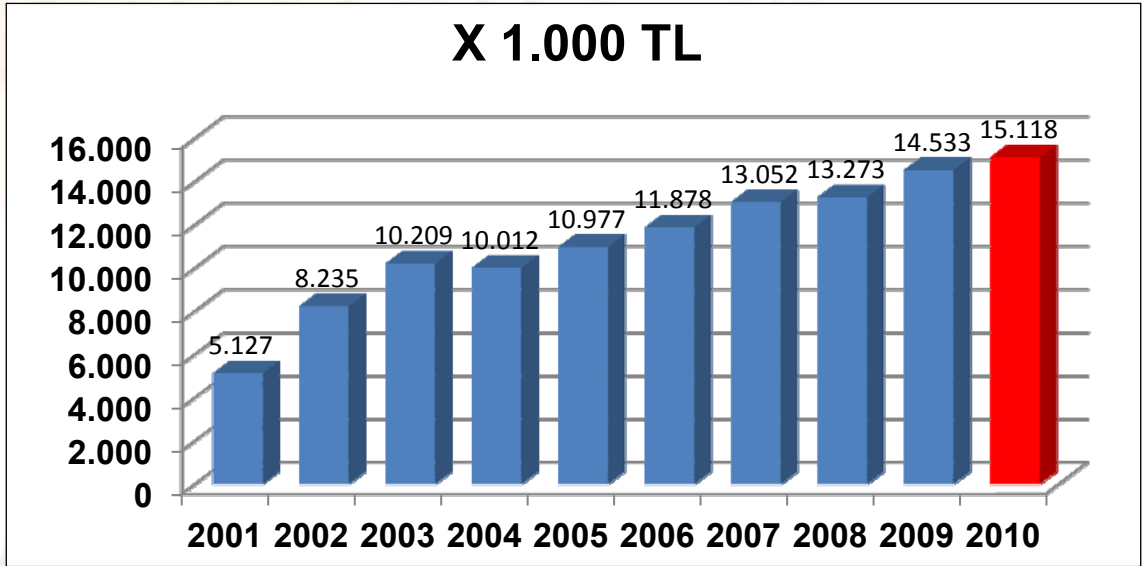

ma ile 2'nci sırada yer almıştır. 2010 yılı sıralamasında bir önceki yıla nazaran pek büyük bir değişiklik görülmemektedir.

b. TÜRKİYE'NİN SAVUNMA HARCAMALARI

Türkiye savunma sanayi harcamaları grafik olarak bakıldığında her yıl artarak devam ettiği izlenimini vermektedir. Ancak, GSMH'ye olan oran dikkate alındığında harcamaların gerçekte giderek azaldığı anlaşılmaktadır. Nitekim GSMH'ye oran 2001'de % 3,7 iken, 2010 yılında % 1,3'lere kadar düşmüştür.

GRAFİK - 4, MSB Bütçesi (2001-2010)

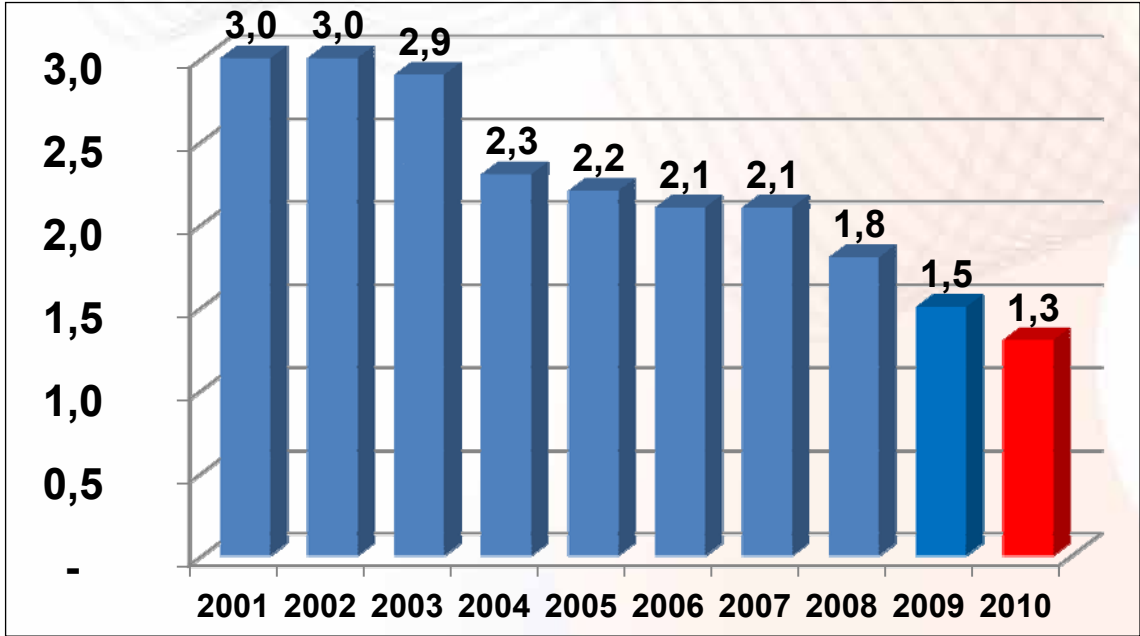

2011 Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu

Türkiye'nin savunma harcamaları son 10 yıllık dönemde, düzgün bir eğri ile artış görünümündedir. Ancak, ülkelerin savunma harcamaları izlenirken harcamaların GSMH'a oranlarına nazaran artış ve eksilmeleri dikkate almak daha doğru bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Nitekim, GSMH'ye oranına bakıldığında Türkiye'nin savunma harcamaları son 10 yılın en düşük seviyesine inmiştir. Bu hususun derinlemesine incelenmesi ve bu durumun orta ve uzun vadede ortaya çıkarabileceği olumsuzlukların değerlendirilip, gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

GRAFİK - 5, GSMH'ye Oranındaki Değişim (2001 - 2010)

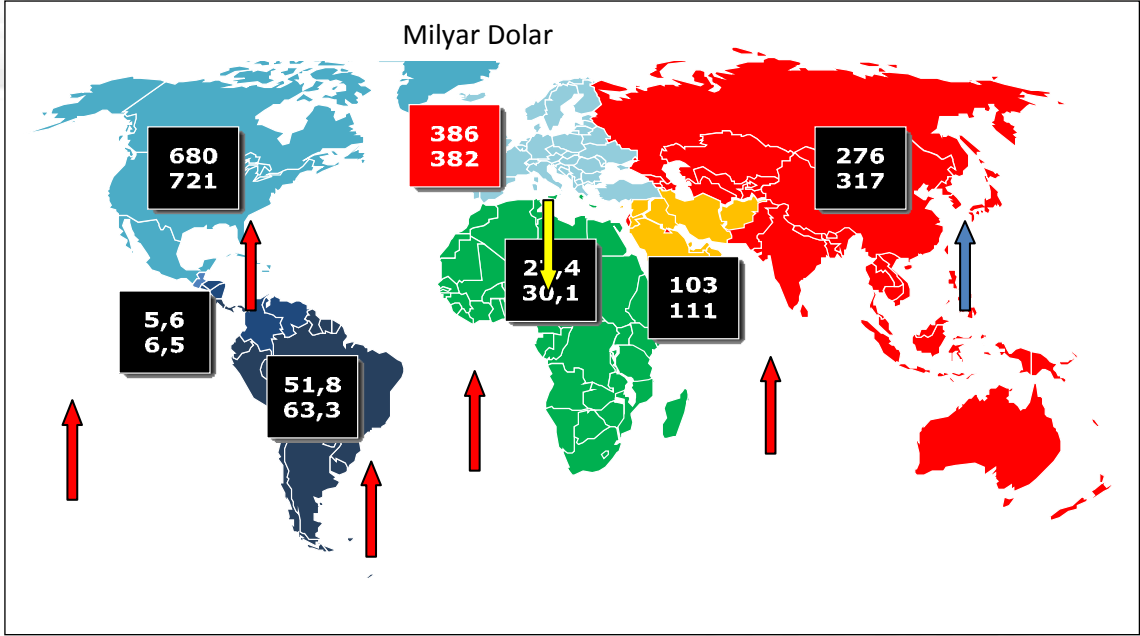
S&H

TABLO - 13, Bölgesel Harcamalar

BÖLGE	HARCAMA (Milyar \$) 2009	HARCAMA (Milyar \$) 2010	ARTIŞ (%)
AFRİKA	27,4	30,1	+2,7
Kuzey Afrika	10,0	10,6	+0,6
Güney Afrika	17,4	19,5	+2,1
AMERİKA	738	791	+53
Orta Amerika	5,6	6,5	+0,9
Kuzey Amerika	680	721	+41
Güney Amerika	51,8	63,3	+11,5
ASYA ve OKYANUSYA	276	317	+41
Merkezi ve Güney Asya		51,2	
Doğu Asya	210	211	+1
Okyanusya	20,4	25,7	+5,3
Güney Doğu Asya		28,7	
AVRUPA	386	382	-4
Doğu Avrupa	60	65,5	+5,5
Merkezi ve Batı Avrupa	326	316	-10
ORTA DOĞU	103	111	+8
DÜNYA TOPLAMI	1531	1630	+99

HARİTA - 2, 2009/2010 Bölgesel Savunma Harcamaları

6. BÖLGESEL TRENDLER

a. AVRUPA

2010 yılına kadar Avrupa savunma harcamaları stabil bir durum arz ederken, 2010 yılında kaydedilen azalma küresel finansal ve ekonomik krizin etkisini göstermeye başladığının işareti olarak değerlendirilmektedir. Savunma harcamalarında en yüksek 15 ülke arasında yer alan Avrupa ülkelerinde küçük düşüşler kaydedilirken en dramatik düşüşler zayıf ekonomisi olan diğer küçük Avrupa ülkelerinde görülmektedir. Nitekim, 2010 yılı savunma harcamalarında Bulgaristan % 28, Moldova % 24, Litvanya % 26, Estonya % 23, Arnavutluk, Yunanistan, Macaristan ve Slovakya % 10 civarında kesintiye gitmişlerdir.

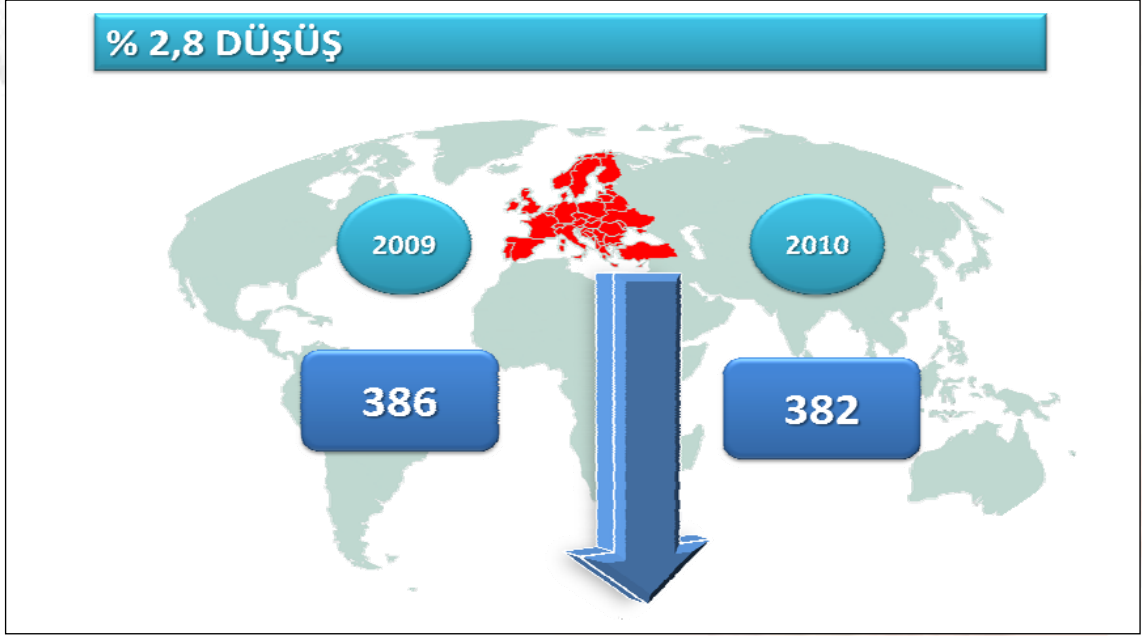
Krizin iyice kendini hissettirmeye başlaması nedeniyle Batı Avrupa ülkeleri dahil diğer Avrupa ülkelerinin 2011 yılı harcamalarında daha da yüksek düşüşler kaydedileceği değerlendirilmektedir.

2010 yılı Avrupa savunma harcamaları, Doğu Avrupa ülkelerinde 65,5 milyar Dolar, Merkezi ve Batı Avrupa ülkelerinde 316 milyar Dolar olup, toplamda 382 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Avrupa genelinde 2009 yılına nazaran % 2,8 bir düşüş gözlemlenmiştir. İlk 15 ülke arasında yer alan ülkelerde küçük düşüşler olmasına karşın Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinde büyük ölçüde düşüşler görülmektedir. Önümüzdeki yıllarda büyük düşüşlerin olacağı değerlendirilmekte olup, bu düşüşlerin yüzdeleri aşağıdaki tabloda görülmektedir.

TABLO - 14, Avrupa Savunma Harcamalarında Beklenen Düşüşler

BÖLGE	DÜŞÜŞ (Milyar \$) 2009	DÜŞÜŞ (Milyar \$) 2009	DÜŞÜŞ (%)
AVRUPA	386	382	-4
Doğu Avrupa	60	65,5	+5,5
Merkezi ve Batı Avrupa	326	316	-10

HARİTA - 3, Bölgesel Trendler (Avrupa)

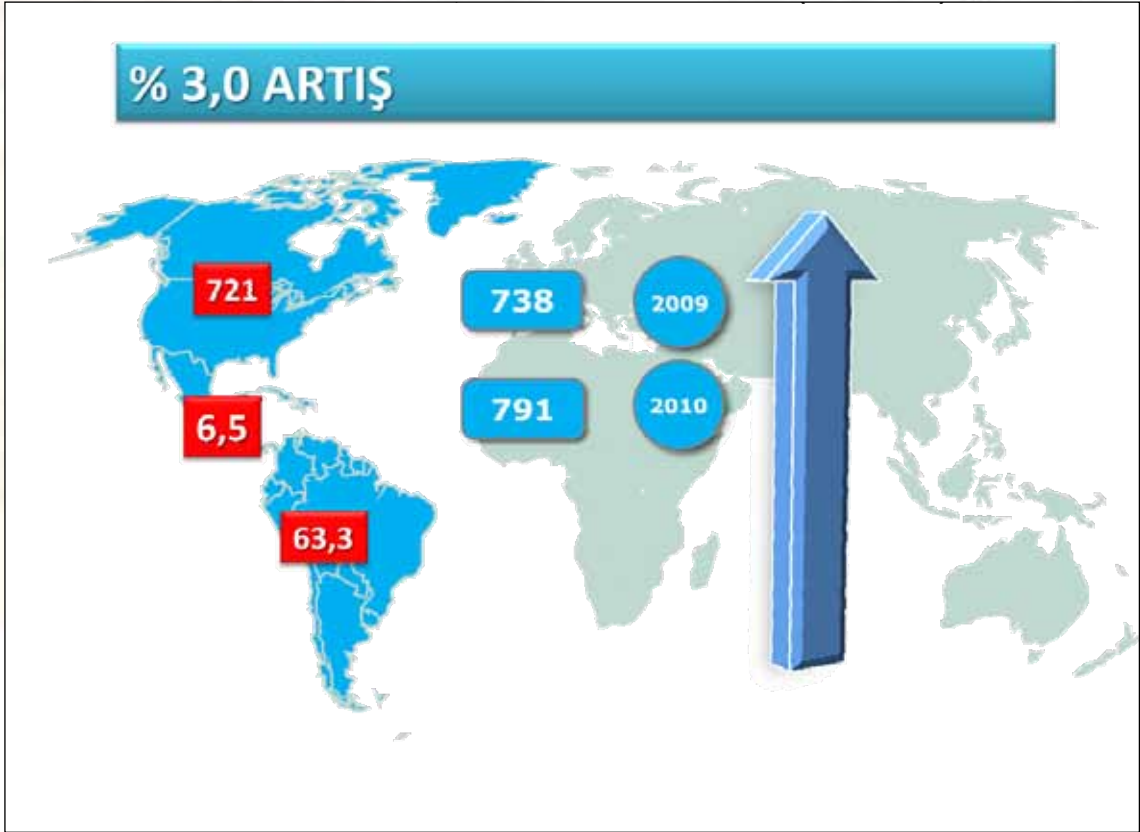
b. AMERİKA

Kuzey, Orta ve Güney Amerika savunma harcamaları toplamı 2010 yılında 791 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu harcamaların 6,5 milyar Doları Orta Amerika, 721 milyar Doları Kuzey Amerika ve 63,3 milyar Doları da Güney Amerika ülkelerine aittir. 2009 yılına nazaran savunma harcamalarında % 3 oranında bir artış olmuştur. Brezilya, Paraguay ve Peru'nun savunma harcamaları artarken, en büyük düşüş % 27 ile Venezuela'da görülmektedir. Bolivya ve Uruguay harcamalarında da düşüş olmuştur.

Güney Amerika ülkelerinden yedi tanesinde savunma harcamalarında büyük sayılabilecek artış izlenmektedir.

TABLO - 15, Amerika Bölgesi Savunma Harcamaları

BÖLGE	HARCAMA (Milyar \$) 2009	HARCAMA (Milyar \$) 2010	ARTIŞ
AMERİKA	738	791	+53
Orta Amerika	5,6	6,5	+0,9
Kuzey Amerika	680	721	+41
Güney Amerika	51,8	63,3	+11,5

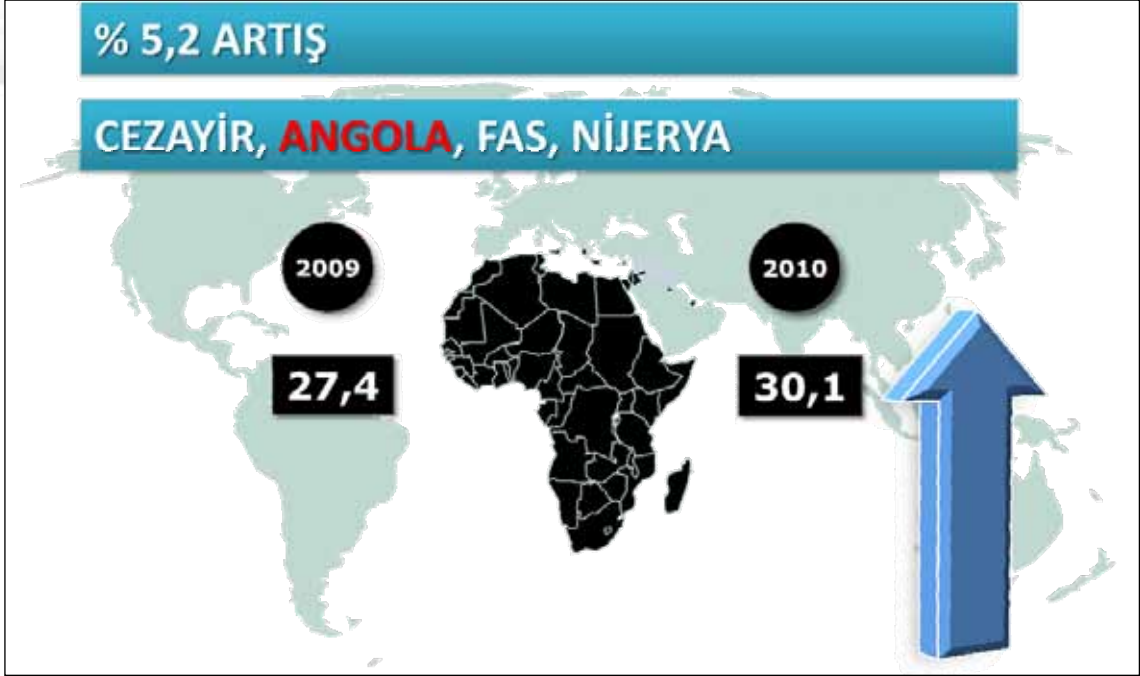
HARİTA - 4, Bölgesel Trendler (Amerika)**c. AFRIKA**

Afrika 2010 yılı savunma harcamaları toplamı 30,1 milyar Dolardır. Bu harcamaların 10,6 milyar Doları Kuzey Afrika, 19,5 milyar Doları Güney Afrika'ya aittir. 2009 yılına nazaran % 5,2 bir oranda artış izlenmiştir. Cezayir, Angola, Fas ve Nijerya'nın savunma harcamaları artarken, Güney Afrika'da az da olsa bir düşüş görülmektedir.

TABLO - 16, Afrika Bölgesi Savunma Harcamaları

BÖLGE	HARCAMA (\$ Milyar) 2009	HARCAMA (\$ Milyar) 2010	ARTIŞ
AFRIKA	27,4	30,1	+2,7
Kuzey Afrika	10,0	10,6	+0,6
Güney Afrika	17,4	19,5	+2,1

HARİTA - 5, Bölgesel Trendler (Afrika)

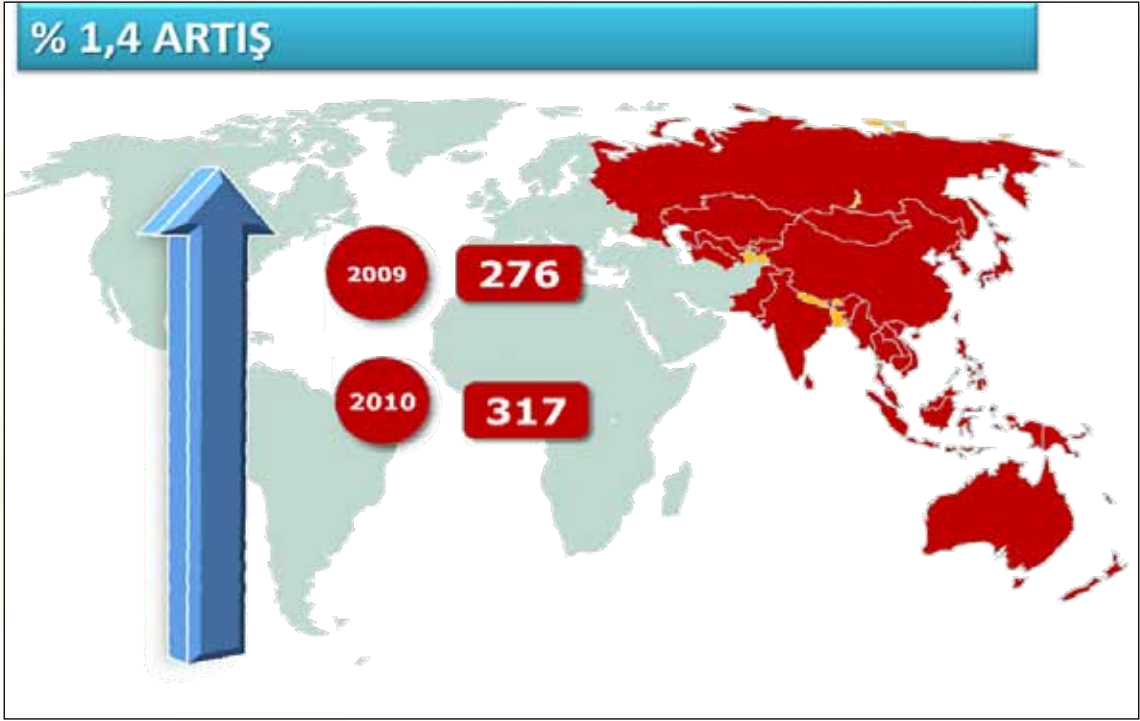

d. ASYA ve OKYANUSYA

2010 yılında Asya ve Okyanusya ülkelerinin savunma harcamaları toplam 317 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılına göre artış oranı % 1,4'tür. Geçen yıla nazaran bölge ülkelerindeki ekonomik büyüme hızlarında düşüş görülmektedir. Merkezi ve Güney Asya'da bu durum son 10 yılda ilk defa yaşanmaktadır. Savunma harcamalarında en fazla artış izlenen ülkeler Çin ve Endonezya'dır. Moğolistan, Filipinler Bangladeş artış görülen diğer bölge ülkeleridir. En fazla düşüş ise Hindistan harcamalarında görülmektedir (1 milyar Dolar)

TABLO - 17, Asya ve Okyanusya Bölgesi Savunma Harcamaları

BÖLGE	HARCAMA (\$ Milyar) 2009	HARCAMA (\$ Milyar) 2010	ARTIŞ
ASYA ve OKYANUSYA	276	317	+41
Merkezi ve Güney Asya		51,2	
Doğu Asya	210	211	+1
Okyanusya	20,4	25,7	+5,3
Güney Doğu Asya		28,7	

HARİTA - 6, Bölgesel Trendler (Asya ve Okyanusya)**e. ORTA DOĞU**

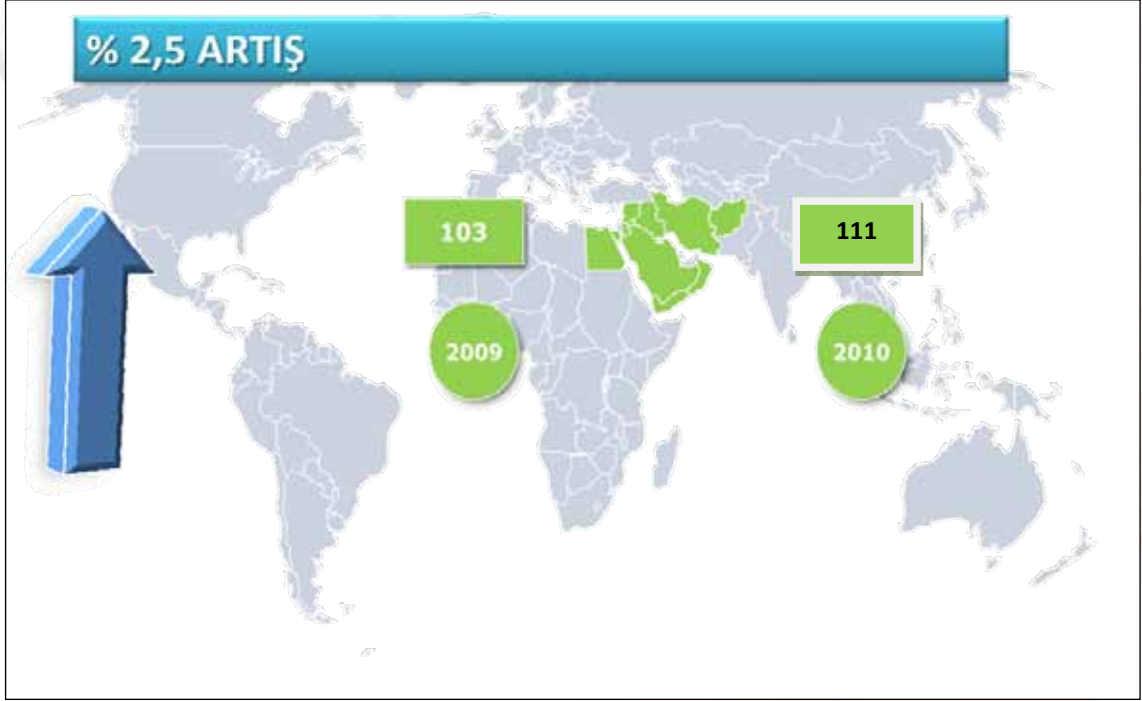
2010 yılında Orta Doğu ülkelerinin toplam savunma harcamaları 111 milyar Dolar olup, en fazla artış olan ülkeler Suudi Arabistan (1,6 milyar Dolar), Irak (% 12) ve Lübnan (% 9,7) olurken, en fazla düşüş Oman'da (% 9,8) görülmüştür. İran savunma harcamaları konusunda yeterli bilgi bulunamamıştır.

TABLO - 18, Orta Doğu Bölgesi Savunma Harcamaları

BÖLGE	HARCAMA \$ Milyar 2009	HARCAMA \$ Milyar 2010	ARTIŞ
ORTA DOĞU	103	111	+8

HARİTA - 7, Bölgesel Trendler (Orta Doğu)

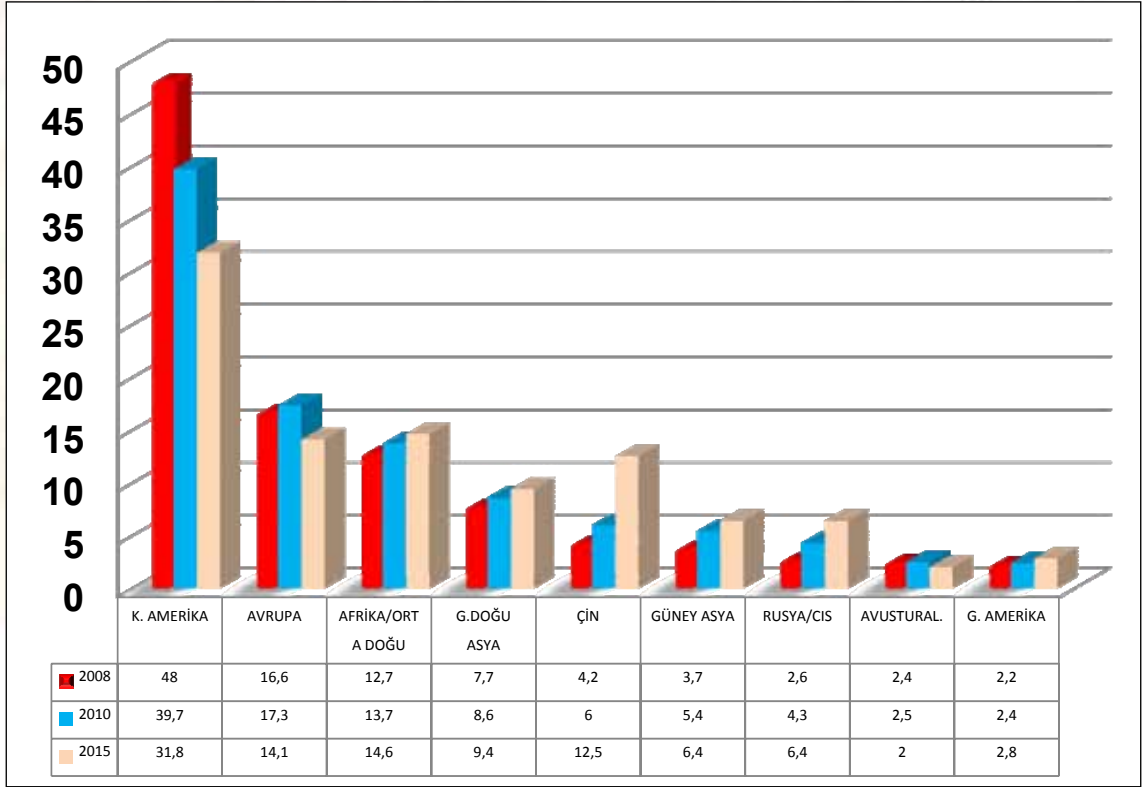

f. DEĞERLENDİRME

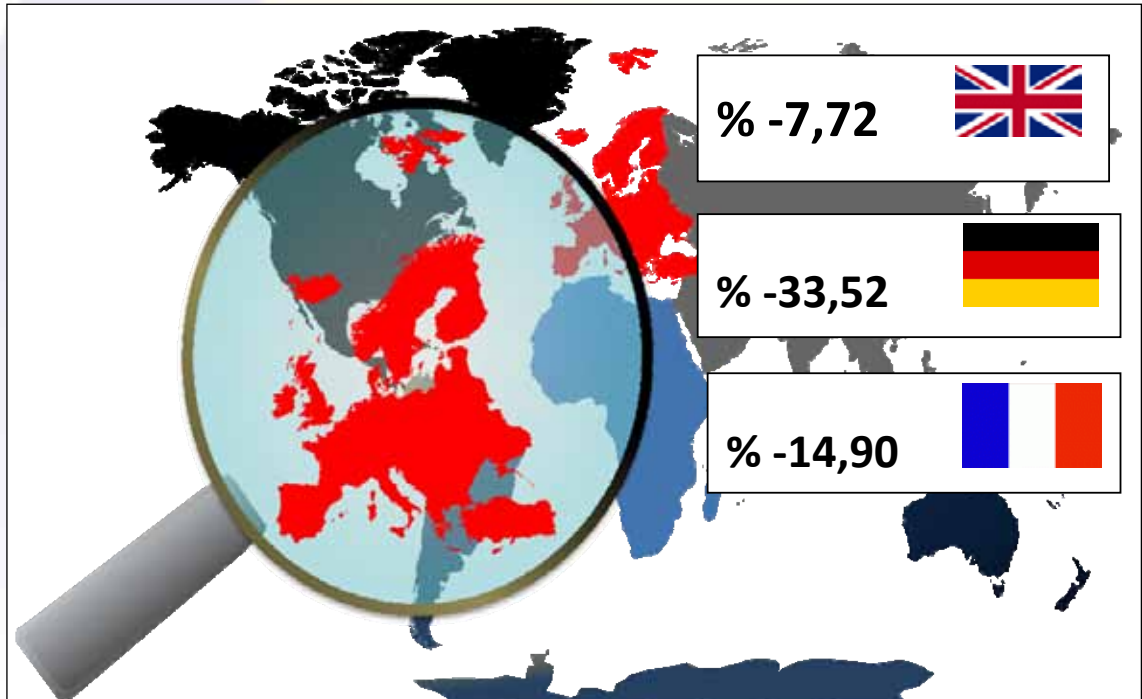
2008 yılında başlayan ve halen özellikle Avrupa ülkelerinde yavaş da olsa kendini hissettiren küresel finansal ve ekonomik krizin bir süre daha devam edeceği değerlendirilmektedir. En azından savunma meselesinin batı hükümetlerinin gündeminde öncelikli bir konu olmadığı anlaşılmaktadır. Bu husus, Avrupa ülkelerinin 2015 yılına doğru savunma harcamalarında yapmayı planladıkları kesintilerinden de açık olarak anlaşılmaktadır. Avrupa ülkelerinde konuşlu büyük ölçekli şirketler şimdiden, bu kısıntılar karşısında nasıl bir politika ve strateji uygulayabileceklerini tartışmaya başlamışlardır. Nitekim bölgesel güç durumuna gelen ülkelerle ortak iş birlikleri aramaya başlamışlardır.

GRAFİK - 6, Bölgeler Ve Bazı Ülkelerin Savunma Harcamaları Eğilimleri (%)

HARİTA - 8, 2010-2015 Avrupa Savunma Harcamalarındaki Kesintiler

g. HARCAMALARIN GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILAYA ORANLARI

Savunma harcamalarının GSMH'a oranında dünya ortalaması % 2,6'dır. En fazla har-cama yapan ülkelerin harcamalarının GSMH'a oranları Japonya % 1,0 ile Suudi Arabis-tan% 10,4 oranları arasında değişmektedir. ABD, Güney Kore, Rusya ve Suudi Arabis-tan oranları dünya ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü harcamaları dahil, savunma harcamalarının GSMH'ye oranı % 1,3'tür.

TABLO - 19, Harcamaların Gayri Safi Milli Hasıla'ya Oranları

SIRA NO	ÜLKE	GSMH'YA ORANI
1	ABD	4,8
2	ÇİN	2,1
3	İNGİLTERE	2,7
4	FRANSA	2,3
5	RUSYA	4,0
6	JAPONYA	1,0
7	SUUDİ ARABİSTAN	10,4
8	ALMANYA	1,3
9	HİNDİSTAN	2,7
10	İTALYA	1,8
11	BREZİLYA	1,6
12	GÜNEY KORE	2,8
13	AVUSTRALYA	2,0
14	KANADA	1,5
15	TÜRKİYE	2,4 (1,3)
DÜNYA ORTALAMASI		2,6

7. DÜNYA SAVUNMA SANAYİ ÜRETİMİ

a. GENEL

2008 yılından bugüne uzanan küresel finansal ve ekonomik krize rağmen savunma sanayi firmaları üretimi ve satışları hız kesmemiştir. Dünya savunma sanayi cirosunun verileri seçilen 100 firmanın cirolarının toplamı ile elde edilmektedir. Çin'de yerleşik firmalara ait veriler elde edilememiştir. 2009 yılı verilerine göre dünya savunma sanayi cirosu 401 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yıla nazaran artış 14,8 milyar Dolar olarak görülmektedir. 2002-2009 dönemine ait üretim artışı % 58 olarak hesaplanmıştır. Krize rağmen bazı ülkelerin savunma sanayi üretimleri artış göstermiştir. Ekonomik büyümelerde düşüş izlenirken bazı firmalar çalışan sayılarında azalmalar yaparken bazı ülkeler de tedarik önceliklerinde değişikliklere gitmişlerdir.

TABLO - 20, Dünya Savunma Sanayi Üretimi

Yıl	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Milyar \$	196	235	274	289	312	347	387	401
Artış (%)		20	17	5	8	11	12	4

Kriz nedeniyle revize edilen savunma bütçeleri savunma üretimi konusunda ülkeleri yeni seçeneklere zorlamıştır. Nitekim Batı Avrupa, özellikle Fransa ve İngiltere savunma üretimleri konusunda iş birliğine gitmişlerdir. Bu iş birliği kapsamında ikili üretimleri ve pazarlara girişte kolaylıklar sağlama gibi hususları kapsamakta ve hatta Avrupa içinde tek ana yüklenici belirleme seçeneği üzerinde de çalışmalar devam etmektedir.

Bu dönemde bir kısım ülkeler uluslararası pazarlardan silah tedarikine devam ederken aynı zamanda kendi silah üretim yeteneklerini geliştirmeye mevcut yeteneklerini sürdürmeye dönük olarak kendi ülkelerinde silah üretim yatırımlarını artırmışlardır. İkmal zincirinin güvenliği ön planda görülerek kendi ülkelerinde savunma sanayi sektörlerini

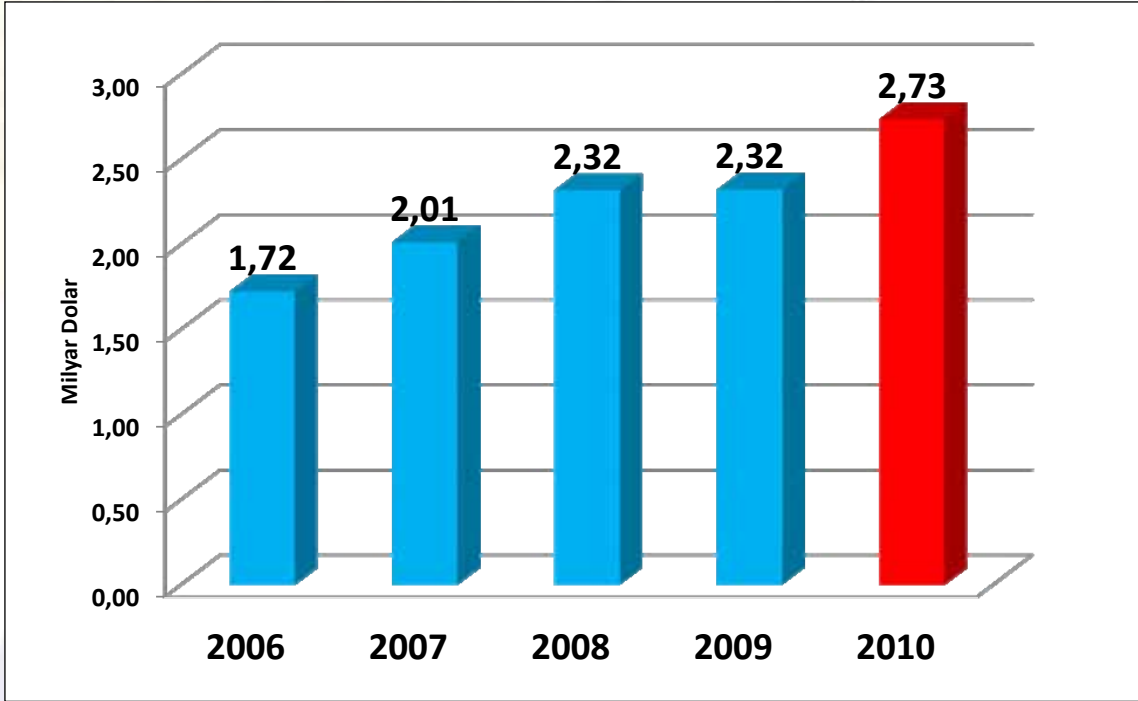
geliştirmek istemektedirler. Cironun büyük bir bölümü Euro-Atlantic bölgesinde konuşlu büyük ölçekli firmalara ait olmakla birlikte OECD üyesi ekonomisi küçük ülkelere ait firmalar da bu 100 silah üretici firmalar arasına girme başarısını göstermişlerdir. Bu kapsamda İsrail, Güney Kore ve Türkiye dikkati çekmektedir. Her üç ülke de ABD ile olan ilişkileri çerçevesinde yüksek teknolojilere ulaşım imkanına sahip olmuşlardır. ABD ve Avrupa'da yüksek teknolojiye erişim konusunda mevcut engellere rağmen sınırlı da olsa savunma sanayilerini yeni teknolojilerle güçlendirmeyi sürdürmektedirler. Nitekim Türkiye bir (ASELSAN) firması ile dahi olsa dünyadaki savunma üretimi yapan ilk 100 firma arasında yer alma başarısını göstermiştir.

TABLO - 21, Ülke ve Bölge Savunma Sanayi Üretimi

Firma Sayısı	Bölge/Ülke	2009 (\$)	2008 (\$)	2009 Payı (%)
46	Kuzey Amerika	247,2	230,8	61,7
45	ABD	246,5	230,2	61,5
1	Kanada	0,7	0,7	0,2
33	Batı Avrupa	120,3	121,3	30,0
11	İngiltere	50,3	49,7	12,5
6	Fransa	23,0	22,4	5,7
1	EADS	15,9	17,9	4,0
4	İtalya	15,5	15,2	3,9
5	Almanya	7,6	8,0	1,9
2	İspanya	2,9	2,9	0,7
1	İsveç	2,6	3,0	0,7
1	Norveç	1,1	0,7	0,3
1	İsviçre	0,7	0,8	0,2
1	Finlandiya	0,7	0,7	0,2
6	Doğu Avrupa	9,2	10,3	2,3
6	Rusya	9,2	10,3	2,3
10	Diğer OECD	15,5	15,5	3,9
4	Japonya	6,6	7,0	1,7
3	İsrail	6,3	6,3	1,6
2	Güney Kore	1,9	1,8	0,5
1	Türkiye	0,6	0,5	0,2
5	OECD Dışı	8,5	8,0	2,1
3	Hindistan	4,5	4,2	1,1
1	Kuveyt	2,5	2,6	0,6
1	Singapur	1,5	1,3	0,4
100		400,7	385,9	100

b. TÜRKİYE SAVUNMA SANAYİ ÜRETİMİ (CİRO)

Türkiye savunma sanayii üretimi açısından tüm sıkıntılara rağmen artış trendini devam ettirmektedir. Diğer bir bakışla Türk savunma sanayi iç pazarın % 52,1'ine hakim duruma gelmiştir. Birçok sektörün krizden çıkıp toparlanma çabası içinde olduğu 2010 yılında sektörün % 17'ye ulaşan büyümesi oldukça olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

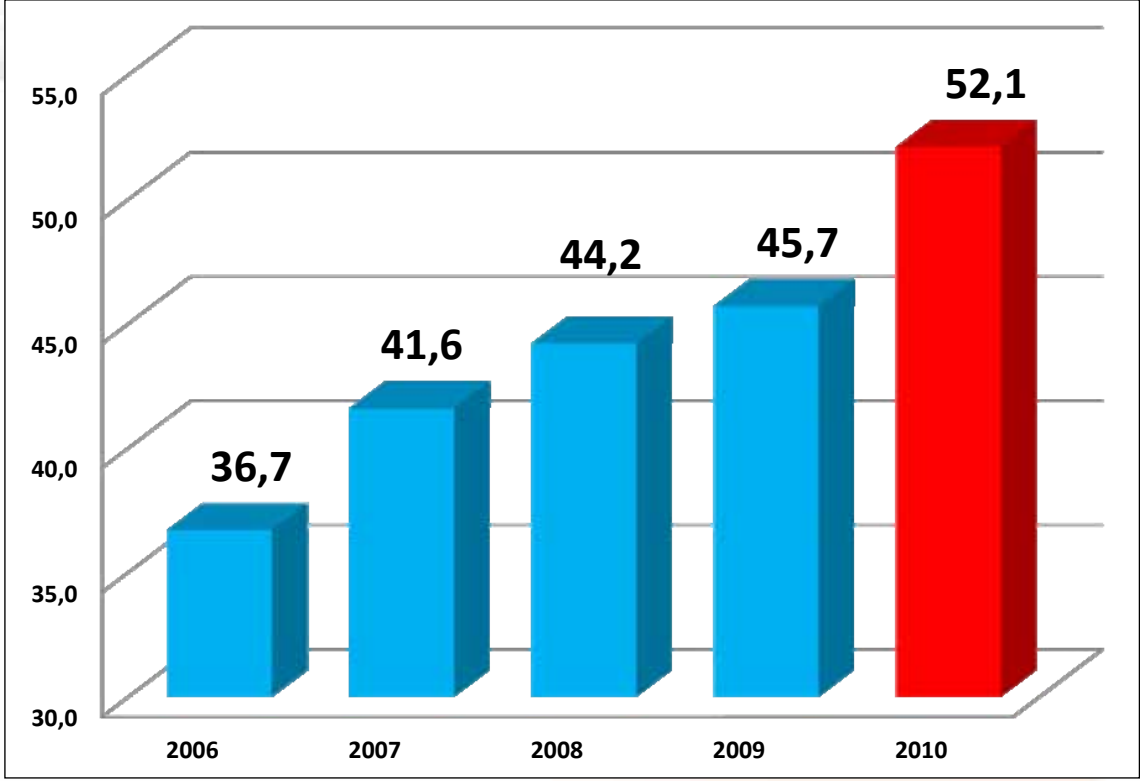
GRAFİK - 7, 2010 yılı Türk Savunma Sanayi Ciro

SASAD

Türk savunma sanayiinin gelişimi ölçüsünde silahlı kuvvetlerin ihtiyaçlarının yurt içinden karşılanması oranı her yıl giderek artmaktadır. Üretimde görülen artışla birlikte ihracattaki gelişim dikkate alındığında ürün zenginliğinin giderek arttığı izlenmektedir.

2000'lerin başında sözü edilen % 20'lik orana karşılık Savunma Sanayii Müsteşarlığı'nın "2010 Faaliyet Raporu"nda bu oranın 2010'da % 52,1'e çıktığının belirtilmesi sektörün başarısının bir kanıtıdır. Böylelikle 2007-2011 Savunma Sanayii Stratejik Planında yer alan % 50'lik 2010 yılı hedefine ulaşmış olduğu görülmektedir.

GRAFİK - 8, Savunma Sanayi Üretimi Yurt İçi Karşılama Oranı

SASAD/SSM

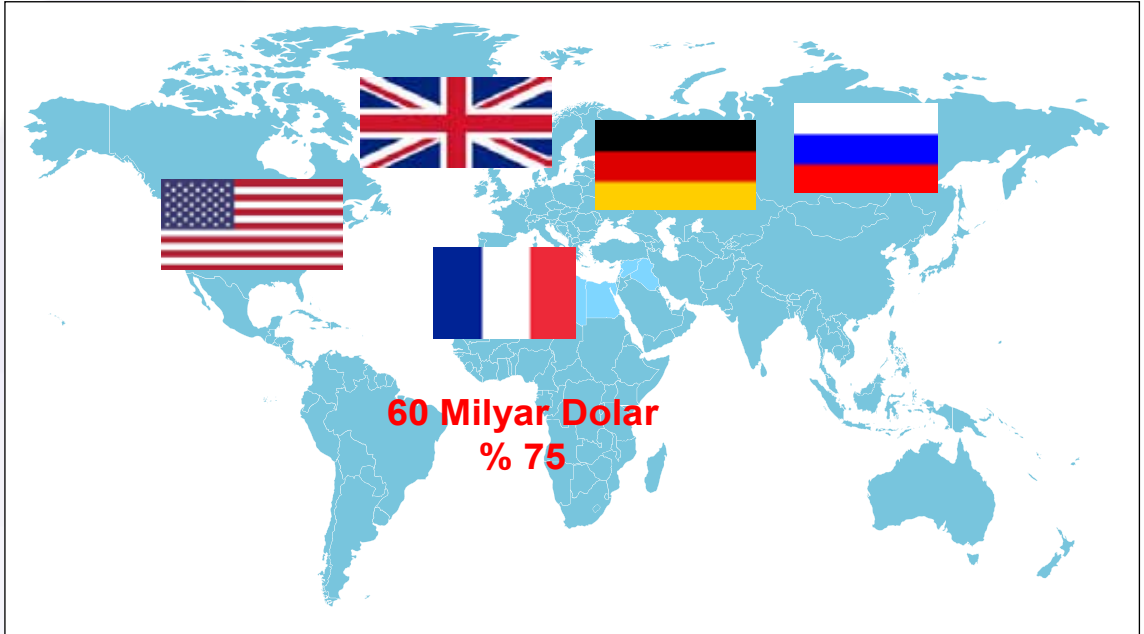

8. SAVUNMA MAL / HİZMET ALIM ve SATIMLARI (İTHALAT / İHRACAT)

a. İHRACAT

2006-2010 periyodunda miktar olarak savunma sanayi ürünleri ihracatı 2001-2005 dönemine nazaran % 24'lük bir artış göstermiştir. Dünya savunma pazarı ticaret hacmi 60 milyar Dolar civarında olup, son 5 yıllık dönemde ABD, Rusya, Almanya, Fransa ve İngiltere toplam savunma ürünleri ihracatının % 75'ini yapmışlardır. 2001-2005 dönemine (% 80) nazaran % 5'lik bir azalma dikkati çekmektedir.

HARİTA - 9, İhracatta ilk 5 Ülke (2006-2010)

SIPRI 2011 dokümanında yer alan ihracat verileri 2009 yılına aittir. Bu husus ülkelerin verilerinin iki yılda ancak toplanabilmesinden kaynaklanmaktadır. Savunma sanayi ihracat miktarları 2007, 2008 ve 2009 yılları itibarıyla aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. İhracat verileri ülkeler tarafından açıklanırken değişik metotlarla hesaplanan veriler söz konusudur. Biz raporumuzda sadece "Silah İhracatı-Arms Export" olarak deklere edilen ve o yıl ki gerçekleşen ihracat verileri alınmıştır. Konuya ilişkin olarak yıllara sari alınan ihracat lisansları, yine yıllara sari ihracat sözleşmeleri dikkate alınmamıştır

İsrail, İngiltere ve Hindistan ihracat verilerini son 2-3 yıldır açıklamamaktadır. İngiltere hesaplamalarda hatalar yapıldığı ve bilgi kirliliği olduğu hususunu gerekçe göstermektedir. İngiltere'nin 2010 yılı ihracatı konusunda Jane's Defence'e göre 2,2 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Çin ise bu hususta belirsizliğini devam ettirmektedir. Tabloda bu ülkelere ait veriler mevcut değildir.

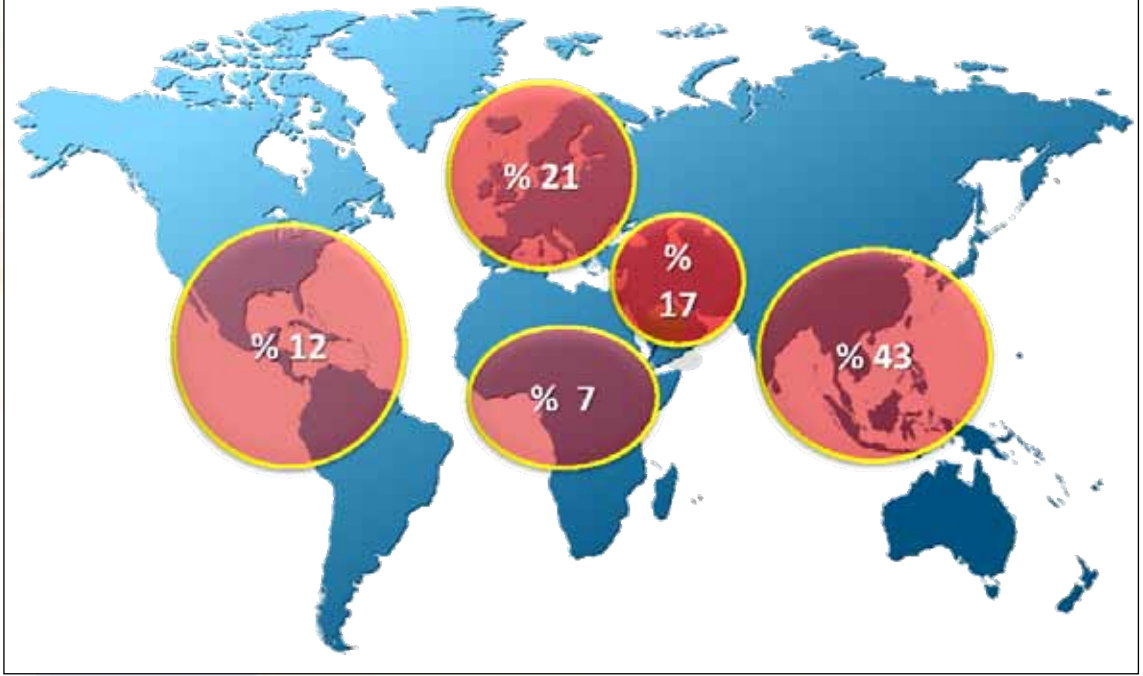
TABLO - 22, Finansal İhracat Verileri

SIRA NO.	ÜLKE	2007	2008	2009
1	ABD	12 756	11 913	14 383
2	RUSYA	7 657	8 320	8 600
3	FRANSA	6 429	4 631	5 175
4	İTALYA	1 794	2 594	3 063
5	İSPANYA	1 321	1 363	1 871
6	ALMANYA	1 577	2 082	1 860
7	İSVEÇ	1 470	1 920	1 772
8	GÜNEY KORE	873	1026	1 625
9	NORVEÇ	565	688	762
10	TÜRKİYE	435	574	669
11	İSVİÇRE	401	664	669
12	İNGİLTERE	4 286	-	2 200
13	İSRAİL	-	-	-
14	HİNDİSTAN	89	159	-
15	ÇİN			

2006-2010 döneminde en fazla silah ihraç edilen bölge % 43 ile Asya ve Okyanusya olurken, bu bölgeyi % 21 ile Avrupa, % 17 ile Orta Doğu, % 12 ile Amerika ve % 7 ile Afrika takip etmektedir.

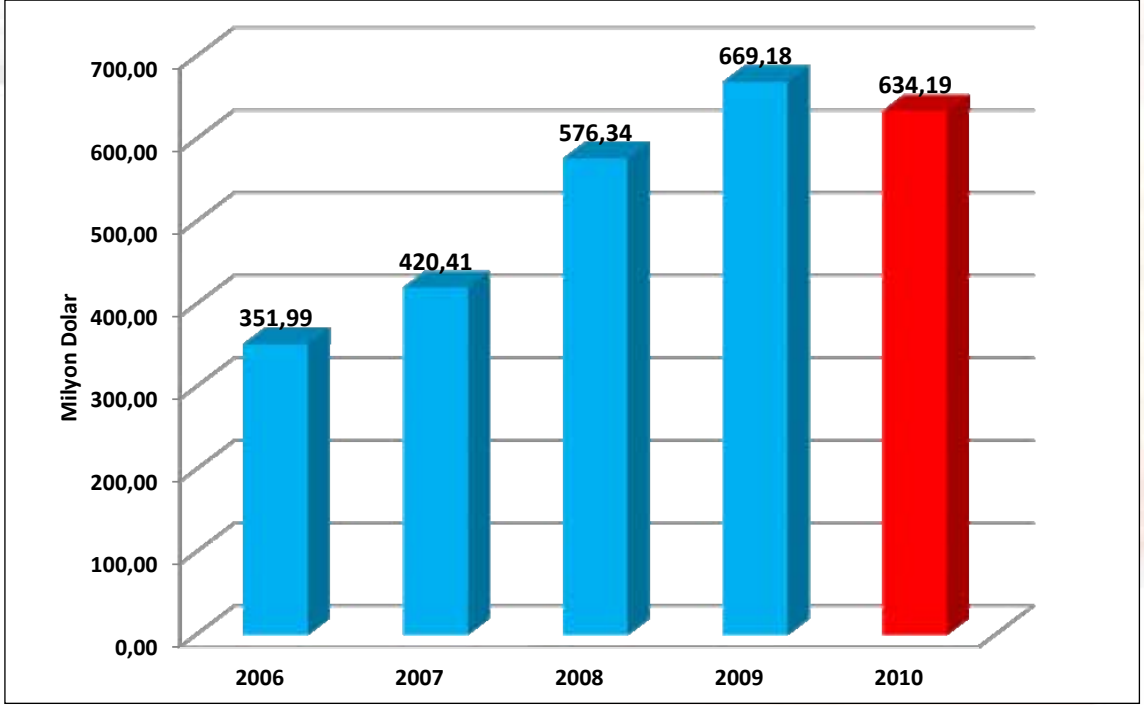
HARİTA - 10, 2006-2010 Dönemi Bölgesel İhracat Yüzdeleri

b. TÜRKİYE İHRACATI

Türkiye, ihraç ettiği ürün miktarları bakımından 2006-2010 döneminde dünyada 23üncü sırada bulunmaktadır. Türkiye, Amerika ve Batı Avrupa ülkelerine genelde offset ağırlıklı mal ve hizmet ihraç etmekte ve alt sistemler bazında ürün satmaktadır. Orta Doğu, Asya ve Okyanusya ülkelerine ise kara sistemleri ağırlıklı ihracat yapmaktadır.

GRAFİK - 9, 2006-2010 Döneminde Türk Savunma Sanayi İhracat Değerleri

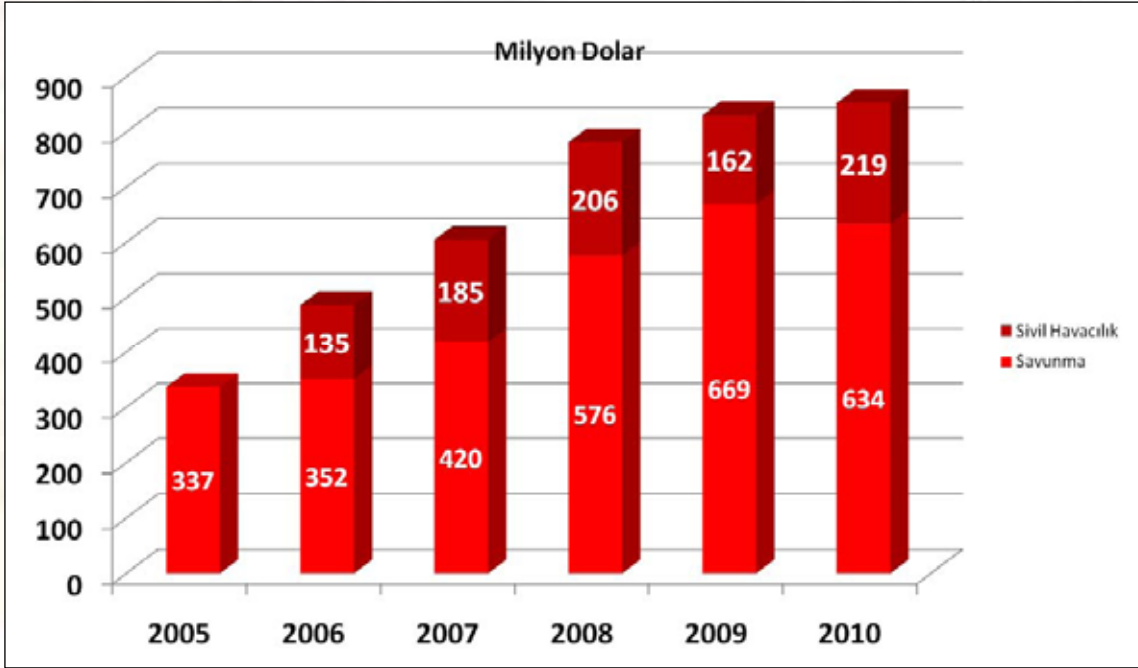

SASAD Verileri

Türkiye Savunma Sanayii ihracatı 2009 yılında 669 milyon Dolar iken 2010 yılında 634 milyon Dolara gerilemiştir. 2009 yılına nazaran ihtacatta az da olsa bir düşüş görülmektedir. Şüphesiz bu gerilemeye 2008 yılında başlayan küresel finansal kriz nedeni ile daralan dünya savunma pazarının etkisi olmuştur. Alt sektörlerimizden sivil havacılık alanında da faaliyet gösteren firmalarımızın ihracatı da dikkate alındığında ihracat rakamı 853 milyon Dolara ulaşmaktadır. Bütün bu olumsuzluklara rağmen Türkiye 634 milyon Dolar ihracatı ile ihracatçı ilk 15 ülke arasında yeralma başarısını göstermiştir. Yapılan ara anketlere göre de ihracatın 2011 yılında önemli miktarda artacağı değerlendirilmektedir. Zaman zaman üretilen özgün ürünlerin talepleri karşılayamadığı da gözlenmektedir. Ürün miktarlarının giderek artış gösterdiği Türkiye savunma sanayiinin, büyük bir atılım içinde bulunduğu da kabul edilmektedir.

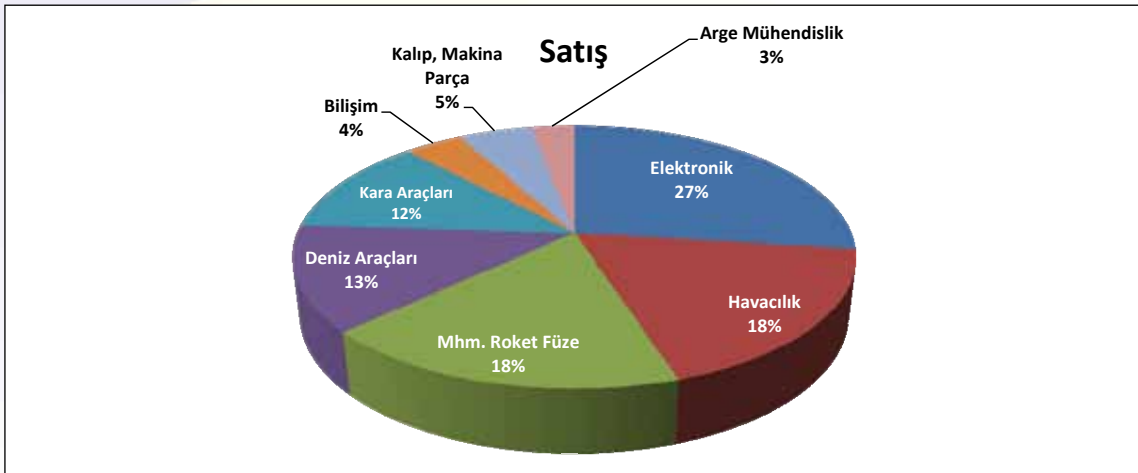
c. İHRACATIN ALT SEKTÖRLERE DAĞILIMI

İhracatın alt sektörler dağılımında elektronik sektörü % 27 ile ilk sırayı almaktadır. Havacılık, deniz silah/mühimmat ve kara sistemleri, elektronik alt sektörünü takip etmektedir.

GRAFİK - 10, 2010 Yılı Türk Savunma Sanayi İhracatı (Havacılık ve Uzay Dahil)

d. TÜRKİYE'NİN ANA SİSTEM İHRACATI

Türkiye Savunma Sanayii alt sektörlerinde kara platformları bakımından artık özgün platform üretim ve ihracatında dünyada kara platform üreten ülkelerle rekabet edebilecek konuma gelmiştir. Özellikle tekerlekli ve paletli zırhlı araçları Asya ve Okyanusya ülkeleri başta olmak üzere aranan ürünler durumundadır. Türkiye bu ürünlerini satmakla kalmamakta, satış yapılan ülkelerde ortak üretime de ağırlık vermektedir.

GRAFİK - 11, Türk Savunma Sanayii İhracatı Sektörel Dağılımı

TABLO - 23, Türkiye Ana Sistem İhracatı

Alıcı Ülke				
Malezya	AIFV	Zırhlı Muharebe	2008	2010
	Aracı	(IFV)		
	AIFV-APC	Zırhlı Personel	2008	2010
		Taşıyıcı (APC)		
	PARS	APC 2010		
	PARS IFV 2010			
Filipinler	AIFV-APC	APC	2007	2010
Türkmenistan	YTKB	Karakol Botu	2010	
Ülke Açıklanmamış	ARMA	APC	2010	
		Cobra	APV/APC	2010

2006-2010 5 yıllık dönemde ithalatta birinci sırada Hindistan (% 9) yer alırken, Çin (% 6), Güney Kore (%6), Pakistan (% 5) ve Yunanistan (%4) Hindistan'ı takip etmektedir. 2006-2010 döneminde Türkiye % 2 pay ile 14üncü sırada yer almaktadır.

e. İTHALAT

TABLO - 24, Ana Sistem Miktarları Bakımından İthalat Sıralaması

İTHALAT SIRALAMASI (2006 - 2010)	ÜLKE	PAY (%)
1	Hindistan	9
2	Çin	6
3	Güney Kore	6
4	Pakistan	5
5	Yunanistan	4
6	B.A.E.	4
7	Singapur	4
8	Cezayir	3
9	Avusturya	3
10	ABD	3
11	Malezya	3
12	Şili	3
13	İsrail	2
14	Türkiye	2

f. TÜRKİYE'NİN İTHAL ETTİĞİ ÜRÜNLER

Aşağıdaki tabloda Türkiye'nin ithal ettiği ürünler ve ithalatını yaptığı ülkeler sıralanmıştır. Bu tabloda yer alan ürünler alıcı durumdaki ülkelerin deklere ettiği ve/veya ihraç eden ülkelerin resmi beyanlarına dayanmaktadır. Bu listeyi raporumuza dahil etmemizin nedeni, büyük ölçüde ürünlere ilişkin teknolojilere duyulan ihtiyaçlar konusunda sanayimizde farkındalık yaratmaktan ibarettir. Listede yer alan ürünlerden ön plana çıkan ürünlerin başında güç kaynakları, şaftlar ve deniz silah sistemleri gelmektedir. Diğer sistemlerde radarlar ve torpidolar, özel helikopterler ve diğer hava araçları bulunmaktadır. Türk Savunma Sanayiinin araştırma ve geliştirmeye ayırmış olduğu kaynaklar sıralanan sistemlere ait teknolojileri edinmesi veya mevcut teknolojilerle ortak üretimleri hiç de uzak gözükmemektedir.

2000'li yılların başında konu liste oldukça uzun olmakla birlikte, aradan geçen son 10 yılda liste kısalmış ve listeden bir kısım ihtiyaçlar özgün teknolojilerle yurt içinde üretilmeye başlamıştır.

TABLO - 25, Türkiye'nin İthalat Yaptığı Ülkeler ve İthal Edilen Ürünler

S: Kanada	20	PW-100	Turboprop/turboshaft	2005		
	40	PT-6	Turboprop	2007	2010	(5)
Fransa	19	Ocean Master	MP aircraft radar	2002	2007-2009	(9)
Almanya	470	MTU-881	Diesel engine	(2001)	2004-2010	(378)
	298	Leopard-2A4	Tank	2005	2006-2010	(298)
	4	MTU-595	Diesel engine	2008		
İsrail	170	Sabra-3	Tank	(2002)	2005-2010	(170)
	10	Heron	UAV	2005	2010	(10)
İtalya	2	Compact 40L70	Naval gun	(2004)	2009	(1)
	2	Compact 76mm	Naval gun	(2004)	2009	(1)
	2	Super Rapid 76mm	Naval gun	(2005)		
	16	Compact 40L70	Naval gun	2007		
	9	A-129C Mangusta	Combat helicopter	2010		
Hollanda	2	LİROD	Fire control radar	(2004)	2009	(1)
	2	MW-08	Air search radar	(2004)	2009	(1)
	2	STING	Fire control radar	(2004)	2009	(1)
	2	SMART	Air search radar	2007		
	2	STING	Fire control radar	2007		
Norveç	(16)	Penguin-2	Anti-ship missile	2008		
Rusya	800	9M133 Kornet/AT-14	Anti-tank missile	2008	2009-2010	(800)
Suudi Arabistan	6	C-130E Hercules	Transport aircraft	2010	2010	6
İngiltere	6	Type-2093	MCM sonar	1999	2005-2010	6
ABD	(117)	AN/APG-68	Aircraft radar	(2005)		
	48	AGM-84H SLAM-ER	ASM	2006	2009-2010	(32)
	(400)	RIM-116A RAM	SAM	(2006)		
	17	S-70B/SH-60B Seahawk	ASW helicopter	2006	2010	7
	105	AIM-9X Sidewinder	SRAAM	(2007)		
	30	F-16C Block-50/52	FGA aircraft	2007		
	2	LM-2500	Gas turbine	(2008)		
	4	RGM-84L Harpoon-2	Anti-ship missile	2008	2010	(4)
	(100)	T-800	Turboshaft	2008		
	(30)	AAQ-33 Sniper	Aircraft EO system	2009		
	(30)	AN/AAQ-13 LANTIRN	Aircraft EO system	2009		
	46	Cessna-180 Skywagon	Light aircraft	2009	2009-2010	46
	100	Mk-54 MAKO	ASW torpedo	2009		
	1	S-70B/SH-60B Seahawk	ASW helicopter	2010		
	18	T-800	Turboshaft	2010		
L: Almanya)	6	Frankenthal/Type-332	MCM ship	1999	2005-2010	6
	2	Kiliç	FAC	(2004)	2009	1
	6	Type-214	Submarine	2009		
İtalya	10	ATR-72MP	ASW aircraft	2005		
	4	Comandante	OPV	2007		
	50	A-129C Mangusta	Combat helicopter	(2008)		
	1	Göktürk	Recce satellite	2009		
Güney Kore	(300)	K-9 Thunder 155mm	Self-propelled gun	2001	2004-2010	(208)
	40	KT-1 Woong-Bee	Trainer aircraft	2007	2010	(5)
	(504)	K-2 Black panther	Tank	(2008)		
İngiltere	840	Rapier-2	SAM	1999	2002-2010	(840)
ABD	4	Boeing-737 AEW&C	AEW&C aircraft	2003		
	(100)	F-35A JSF	FGA aircraft	(2006)		
	(400)	RIM-162 ESSM	SAM	(2009)		

g. YURTDIŞINDAN İTHAL EDİLEN MALZEME ve TEÇHİZAT KIRILIMI

Türk Savunma Sanayii, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyaçlarının % 52,1'ini yurt içinden karşılama başarısını göstermesine rağmen, aşağıdaki listede belirtilen ürünleri yurt dışından karşılanmaya devam etmektedir. İhtiyaçların yurt içinden karşılanma oranının artırılması için sanayimizin ve Ar-Ge merkezlerimizin, üniversitelerimizle yakın işbirliği ve koordinasyon içinde çalışmalarının yoğunlaştırılması gereken ürünler konusunda aşağıdaki liste bir fikir vermektedir.

1. Kara ve Deniz Araçları

- 1.1. *Yüksek Güçlerde Dizel Motorlar*
- 1.2. *Ana Tahrik Yakıt Pilleri*
- 1.3. *Ana Tahrik Elektrik Motorları*
- 1.4. *Transmisyon Ve Güç Aktarıcılar*
- 1.5. *Süspansiyonlar*
- 1.6. *Ham Malzeme*

2. Uçak ve Helikopter Sistemleri

- 2.1. *İtki Sistemleri (Motor)*
- 2.2. *Transmisyon ve Dişliler*
- 2.3. *Pal Sistemleri*
- 2.4. *Pervane*
- 2.5. *İniş Takımları*
- 2.6. *Aktüatörler*
- 2.7. *Süspansiyon Sistemleri*
- 2.8. *Kanopy*
- 2.9. *Hidrolik Sistemler*
- 2.10. *Yakıt Sistemleri (Yakıt Deposu, Pompa, Filtreler, Akış Ve Seviye Sensörleri, Vb)*
- 2.11. *Güç Sistemleri (Generatör, Alternatör, Batarya, Güç Kontrol Panel, Vb)*
- 2.12. *Aviyonik Sistemler*
 - 2.12.1. *Air Data Ve Uçuş Enstrümanları (Pitottube, Yatay/Düşey Stabilizasyon Sensörleri, Altimetre)*
 - 2.12.2. *Motor Göstergeleri*
 - 2.12.3. *Seyrüsefer Enstrümanları (Pusula, İns(Gyrolar), Gps, Vb)*

- 2.12.4. *Uçak Kontrol Sistemleri (Mekanik Sistemler, Sensörler, Fly-By-Wire)*
- 2.12.5. *Oto Pilot*
- 2.12.6. *Ekranlar (Display, Lcd Paneller)*
- 2.12.7. *İniş Kalkış Destek Sistemleri (İls, Vor, Tacan, Pals, Uydu Tabanlı, Vs)*
- 2.12.8. *Otomatik İniş Kalkış Sistemi (Oiks)*
- 2.12.9. *Transponder*
- 2.12.10. *Tcas – Trafik İkaz Sistemler*
- 2.12.11. *Gelişmiş Yer Yakınlık Uyarı Sistemi (Egpws)*
- 2.12.12. *Radar (Hava, Trafik, Atış Kontrol)*
- 2.13. *Kabin Çevresel Sistemler (Klima, Basınç Kontrol, İzalasyon)*
- 2.14. *Elektro Expulsive Buzlanma Önleme/Giderme Sistemi*

3. Elektronik Sistemler

- 3.1. *Datalink Terminalleri*
- 3.2. *Nbc Sensörleri- Kbrn Sensörleri*
- 3.3. *Test Cihazları*
- 3.4. *Rf Sistemleri (Radar, Pasif Radar)*
- 3.5. *Yürüyen Dalga Tüpleri (Twt)*
- 3.6. *Stratejik Anten Üretim Altyapısı*
- 3.7. *Geniş Bant Sayısal Almaçlar*
- 3.8. *Haberleşme Sistemleri Ve Veri Ağları*
- 3.9. *Elektronik Harp (Alt Üniteleri)*
- 3.10. *Laser Sistemleri*
- 3.11. *Akustik Sistemler*
- 3.12. *Yarı İletkenler (İşlemci, Özel Amaçlı Çipler)*
- 3.13. *Mikro Elektro Mekanik Sistemler (Mems)*

4. Uydu Alt Sistemleri

- 4.1. *Güneş Panelleri*
- 4.2. *Konumlama Sistemleri - Konum Sensörleri*
- 4.3. *Diğer Alt Sistemler*
- 4.4. *Veri Kotarma Sistemi*

- 4.5. *Uydu Platformları*
- 4.6. *İtki Sistemleri*
- 4.7. *Güç Üniteleri*
- 4.8. *Lityum İyon Piller*
- 4.9. *Seyrüsefer Ve Kontrol Ünitesi*
- 4.10. *Haberleşme Ünitesi Ve Antenler*
- 4.11. *Uydu Yer Sistemleri*
- 4.12. *Uydu Fırlatma Sistemleri (Füze Ve İtki Sistemleri, Yörüngeye Oturtma Kontrol Üniteleri)*

5. Muhtelif Alt Birimler

- 5.1. *Füze Ve Mühimmat Tapaları*
- 5.2. *Gemi Pervaneleri*
- 5.3. *Servo Motorlar*
- 5.4. *Aktüatörler*
- 5.5. *Konnektörler*
- 5.6. *Nitelikli Kablolar*
- 5.7. *Katı/Sıvı Yakıt Pilleri*

6. Hammaddeler

- 6.1. *Nitelikli Alüminyum (Hava Araçları İçin)*
- 6.2. *Nitelikli Çelik (Zırh Çeliği)*
- 6.3. *Nikel, Titanyum, Vb. Malzemeler*
- 6.4. *Roket Yakıtı Kimyasalları*
- 6.5. *Kompozit Malzemeler (Elyaf Reçine, Şekil Hafızalı Kompozitler)*
- 6.6. *Cunife (Bakır – Nikel –Demir) Boru Malzemesi*
- 6.7. *Yakıt Temizleme Sistemi*
- 6.8. *Magnezyum Döküm*

TABLO - 26, Başlıca İthalatçılar ve İhracatçılar

İhracatçı Ülke	Satışlardaki Payı(%)	İthalatçı Ülkelerde Satış Payı (%)		
		1İNCİ	2NCİ	3ÜNCÜ
ABD	30	Güney Kore (14)	Avustralya(9)	B.A.E.(8)
Rusya	23	Hindistan (33)	Çin (23)	Cezayir (13)
Almanya	11	Yunanistan (15)	Güney Afrika (11)	Türkiye (10)
Fransa	7	Singapur (23)	B.A.E (16).	Yunanistan(12)
İngiltere	4	ABD(23)	Suudi Arabistan (19)	Hindistan(13)

SIPRI 2011

9. DÜNYA SAVUNMA PAZARLARININ PAYLAŞIMI

a. GENEL

Savunma sanayinin önde gelen ülkeleri transfer ettikleri ürün miktarları bakımından dünya pazarlarında kıyasıya rekabet etmektedirler. Ülkelerin rapor ettikleri veriler bakımından bir karmaşa yaşanmakla birlikte pazar paylaşımı konusunda yaklaşık bir değerlendirme yapmak mümkündür. Miktar olarak en fazla ürün transferi yapan ilk 10 ülke; ABD, Rusya, Almanya, Fransa, İngiltere, Hollanda, Çin, İspanya, İtalya ve İsveç şeklinde sıralanmaktadır. Bu ülkelerin bölgelere göre pazar hakimiyet durumları değerlendirmesi, yapılan ihracatta mal ve hizmetlerin miktarları dikkate alınmıştır.

Afrika'ya en fazla ihracat yapan ülkeler; Rusya, Almanya, Çin ve İsveç şeklinde değerlendirilmektedir. ABD'nin bölgeye satışları yok denecek kadar azdır. Birinci sırada İsveç yer almaktadır.

Amerika'ya ihracatta İngiltere, Hollanda, İtalya ve İspanya ön sıralarda yer almaktadır. İngiltere % 33'lük pay ile birinci sırada bulunmaktadır.

Asya ve Okyanusya bölgesinin, 10 ülkenin tamamı için yaklaşık değerlerle iyi bir pazar olduğu anlaşılmaktadır. Bu bölgede hakimiyet Rusya ve Çin başta olmak üzere Fransa ve ABD'de olduğu anlaşılmaktadır.

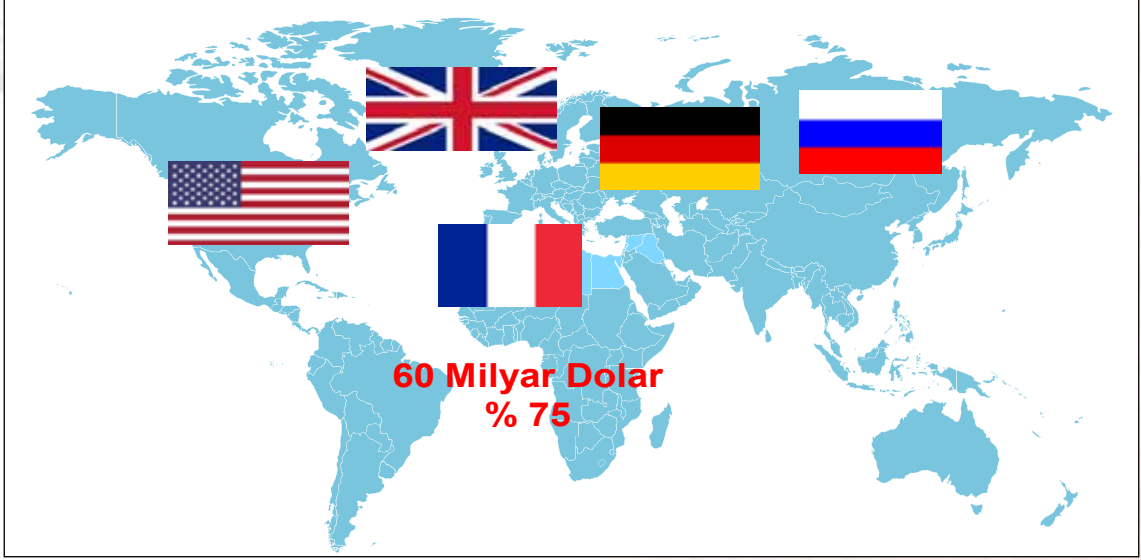
Avrupa Pazarı yine Avrupa ülkeleri tarafından paylaşılmıştır. İsveç, İspanya, Almanya, Hollanda, İtalya ve Fransa pazarın hakimleri olarak görülmektedir.

Orta Doğu'ya ihracatta ABD birinci sırada yer almaktadır. Diğer 9 ülke birbirine yakın yüzdelerle pazarda yer almaktadır.

b. SAVUNMA PAZARININ HAKİM OYUNCULARI

Ülkelerin ihracat verilerinin toplamı 60 milyar Dolar civarındadır. Diğer bir ifade ile 2009 yılında ihracatçı ülkeler toplamda 60 milyar Dolar civarında sistem satışı gerçekleştirmişlerdir. Ülkelerin yıllara sari ihracat sözleşmelerinde 2009 yılında gerçekleşen miktarlar tutarı 60 milyar Dolardır. Bu miktarın % 75'i de ABD, Rusya, Fransa, İngiltere ve Almanya tarafından gerçekleştirilmiştir. Geri kalan % 25'lik pay diğer ihracatçı ülkelerin payıdır.

HARİTA - 11, Savunma Pazarının Hakim Oyuncuları

HARİTA - 12, Dünya Savunma Pazarlarının Paylaşımı

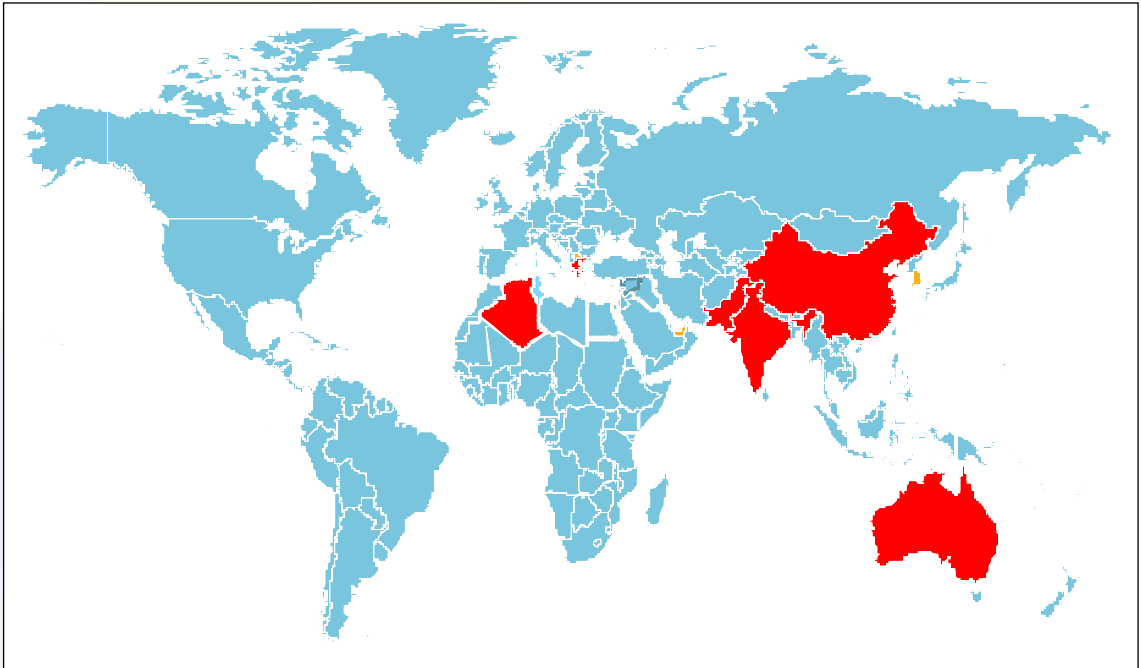
c. İTHALATTA İLK 10 ÜLKE ve ANA İKMALCİLERİ

Hindistan, Çin ve Cezayir 2006-2010 döneminde büyük ölçüde Rusya'ya bağımlı olup özellikle Hindistan'ın giderek alternatif kaynaklara, batıya yöneldiği izlenmektedir. Son yıllarda Çin'in tersine mühendislikle bazı sistemleri yurt içinde geliştirmeye başlaması, Rusya'nın Çin'e ihracatını giderek zayıflatmaktadır. Cezayir'in Rusya'dan Rusya kaynaklı sistemlerini modernize etme ve lojistik ağırlıklı ithalata ağırlık verdiği gözlenmektedir. Çin'in Pakistan ile ilişkilerini artırması savunma sanayi alanındaki işbirliğini daha da güçlendireceği değerlendirilmektedir.

Pakistan Çin'in sağladığı düşük faizli ve uzun vadeli krediler nedeniyle askeri alanda Çin'e sıcak bir yaklaşım göstermektedir.

Güney Kore, B. A. E, Yunanistan, Singapur ve Avustralya ithalatını büyük ölçüde ABD'den yapmaktadırlar. Fransa da Singapur'un ana ikmalcilerinden biri olarak dikkati çekmektedir.

HARİTA - 13, İthalatta İlk 10 Ülke

2011 Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu

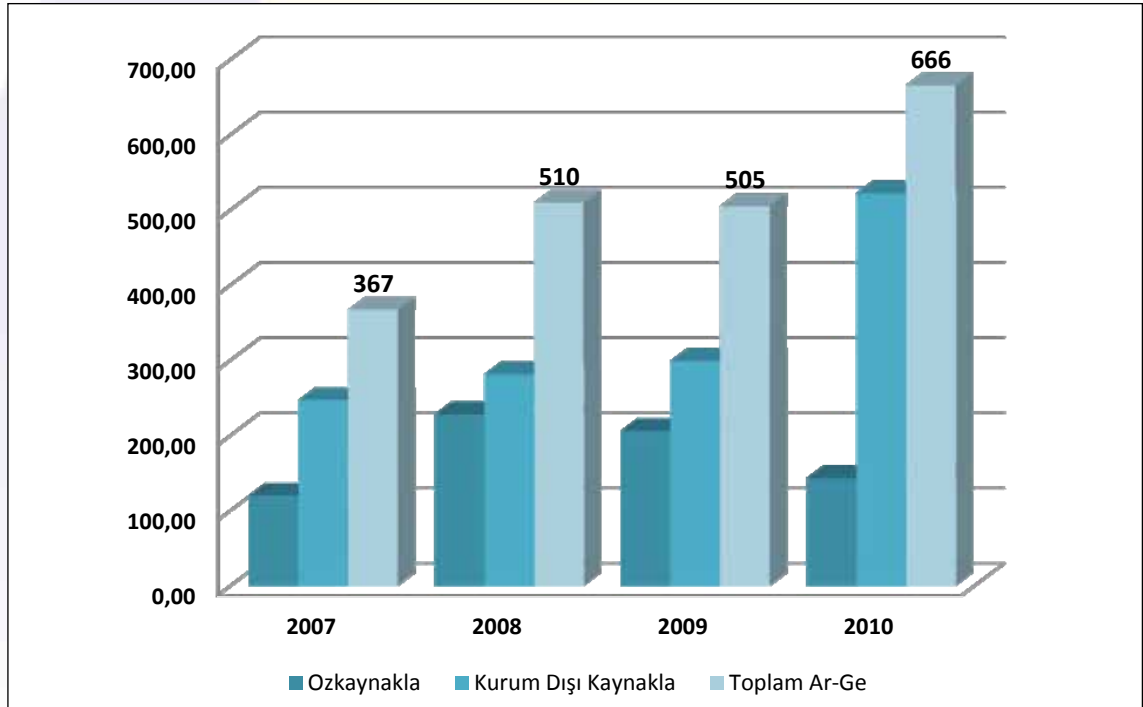

10. AR-GE FAALİYETLERİ

2009 yılındaki son verilere göre Türkiye'nin araştırma-geliştirme (Ar-Ge) yoğunluğu %0.85'a ulaşmıştır ki bu durum 2000 yılındaki değer ile kıyaslandığında önemli bir artış olduğunu göstermektedir.

2000–2009 döneminde Türkiye'de Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'daki (GSYİH) Ar-Ge harcamalarının payı, yıllık ortalama %10,1 oranında reel olarak artarak Avrupa'daki 4üncü en büyük artış hızına ulaşmıştır. Türkiye'nin Ar-Ge yoğunluğu Avrupa ortalamasının oldukça altında olsa da Türkiye aradaki farkı kapatma sürecindedir. 2009 yılında özel sektör Ar-Ge harcamaları % 6,1 oranında artmıştır.

GRAFİK - 12 , Türk Savunma Sanayii AR-GE Harcamaları

2010 ve 2011 yıllarında toplam 19 adet Ar-Ge projesine ilişkin başlatma kararı alınmış olup, bu kapsamda 2010 yılında 7 adet, 2011 yılında 3 adet Ar-Ge projesi sözleşmesi imzalanmış ve 78 milyon Dolar tutarında kaynak ayrılmıştır.

“Teknoloji Kazanım Yükümlülüğü (TKY) Yönergesi” Eylül 2010 itibariyle yürürlüğe girmiş olup, teknoloji kazanım projeleri bu yönergeye göre takip edilmeye başlanmıştır. Halihazırda 11 adet TKY projesine 8,9 milyon Dolar kaynak ayrılmış durumdadır.

Türk Silahlı Kuvvetleri’ni ileri teknoloji ürünlerle modernize etmek üzere ihtiyaç duyulan kritik alt sistem/bileşen/teknolojilerin azami ölçüde yurt içinden karşılanması ve dışa bağımlılığın azaltılması amacıyla, savunma sanayinin ihtiyaç duyduğu teknolojik tabanın oluşturulmasını hedefleyen “Teknoloji Yönetim Strateji Dokümanı” 2011 yılında yayınlanmıştır. Bu çerçevede Savunma Sanayii Müsteşarlığı, teknoloji yönetim faaliyetlerini **Teknoloji Kazanım Yol Haritası** ana ekseninde aşağıda belirtilen temel başlıklar altında ele almaktadır:

- Teknoloji Kazanım Yol Haritası
- Teknoloji Kazanım Yükümlülüğü
- Savunma Sanayi Firmalarının Ar-Ge Yaklaşımları
- Uluslararası İşbirlikleri
- Yenilikçiliği Destekleme

Firma/üniversite/kurumların birbirlerinin yeteneklerinden ve savunma Ar-Ge çalışmalarından haberdar olabilmeleri, Savunma Sanayii Müsteşarlığı’na gerek olmadan birbirleri ile irtibata geçebilmeleri için Mükemmeliyet Ağları (MÜKNET’ler) oluşturulmuş ve MÜKNET’lerle ilgili genel haber ve duyurulara ulaşılabilmesi amacıyla “Teknoloji Yönetim Portalı” 2011 yılında faaliyete geçmiştir.

Savunma sanayii alanında faaliyet gösteren şirketlerde çalışan ve aynı zamanda ODTÜ’de lisansüstü programlara kayıtlı öğrenciler (“Araştırmacı”) tarafından yapılacak veya halen yapılmakta olan lisansüstü tez çalışmalarının; Savunma Sanayii Müsteşarlığı’nın belirlediği öncelikli alanlarda ve **şirketlerin orta/uzun vadeli araştırma ve geliştirme stratejileri doğrultusunda** gerçekleştirilecek şekilde yapılandırılması amacıyla “Sanayi için Araştırmacı Yetiştirme Programı (SAYP)” başlatılmıştır. Bu kapsamda, savunma sanayii firmalarında çalışan ve ODTÜ’de lisansüstü eğitim gören/görecek öğrencilere yönelik olarak; Savunma Sanayii Müsteşarlığı, ODTÜ ve ASELSAN, TUSAŞ, ROKETSAN arasında Savunma Sanayii için Araştırmacı Yetiştirme Programı (SAYP) Protokolü 4 Ekim 2011 tarihinde imzalanmıştır.

2010 ve 2011 yıllarında ODTÜ ve ODTÜ Teknokent tarafından düzenlenen Yeni Fikirler Yeni İşler (YFYİ) Yarışması’nda Savunma Sanayii Özel Ödülü verilmesine devam edilmiştir.

11. SAVUNMA SANAYİİ MÜSTEŞARLIĞI 2012-2016 STRATEJİK PLANI

Savunma Sanayii Müsteşarlığı'mızın 2012-2016 Stratejik Planı yayımlanmıştır. Sektör Raporuna planın özellikle sanayicilerimizi ilgilendiren bölümleri özet olarak alınmıştır. Stratejik planın kendisi basılı olarak yayımlandığı gibi, www.ssm.gov.tr adresinden de edinebilir.

Savunma ve güvenlik sektörünün etkinliğinin artırılması yönünde tedbirler geliştirilecektir.

Dünya savunma harcamaları 2000'li yılların başından itibaren devamlı bir artış trendi göstermektedir. Tüm dünyadaki harcamaların artışına karşın Batı Avrupa savunma harcamalarında 2010 yılından itibaren bir azalma görülmektedir. Batı Avrupa ülkelerin savunma harcamaları 2016 yılına kadar düşüş eğilimini sürdüreceği ülkelerin savunma bütçe planlamalarından anlaşılmaktadır. Türk savunma sanayi bütçesi her ne kadar bir artış eğiliminde olduğu izlenimini vermekte ise de GSMH'a olan oranda devamlı bir düşüş görülmektedir.

Sektör etkinliğinin artırılması yönünde proje ve faaliyetler yürütülürken esas alınacak prensipler;

- ❖ Savunma sanayiinde rekabetçilik ve verimlilik ortamının yaratılması esastır. Bu itibarla, tek kaynaktan gerçekleştirilen alımların azaltılması; ihalelerin mümkün olduğunca rekabet altında yapılması öngörülmektedir. Bununla birlikte, savunma sektörünün dinamikleri gereği, her alanda belli sayıda firmanın rekabete dahil edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.
- ❖ Savunma sektöründeki yeteneklerin sivil uygulamalarının yaygınlaştırılması yönünde firmaların çabaları desteklenecektir.
- ❖ Yatırım tekrarlarının önlenmesi, mevcut yatırımlardan, tedarik projeleri kapsamında mevcut kapasitelerden ortak istifade imkanları azami ölçüde kullanılması esastır.

Savunma ve havacılık ihracatının artırılmasını teşvik etmek ve desteklemek

2012 – 2016 SSM Stratejik Plan hedeflerinden biri de savunma ve havacılık ihracatımızı 2 milyar Dolara, ciromuzu da 8 milyar Dolara çıkarmaktır. 2000’li yılların başında Türkiye savunma ürünleri ithalatında ilk sıralarda yer alırken 2006 – 2010 döneminde 14’üncü sıraya gerilemiş, ihracat sıralamasında da ilk 15 ülke arasında yer almayı başarmıştır. 2004 yılı baz alındığında 2010 yılı verilerine göre sektör cirosu % 104 artarken savunma sanayi ihracatı % 223 artmıştır. İhracatın sektör cirosuna olan oranında şimdilerden cironun 1/4’ünü yakalama başarısını göstermiştir. Önümüzdeki beş yıl içerisinde, ürün portföyünün gösterdiği gelişim de dikkate alındığında ihracatın ciroya yüzdesinin de önemli artışlar beklenmektedir.

2012 – 2016 Stratejik Planında öngörüldüğü üzere, devletten devlete askeri satış sistemi, ihracat kredi mekanizması ve kredi sigorta sistemi geliştirilmesine ihtiyaç olduğu, bu alanlardaki gelişmeler kapsamında ihracatta önemli artışlar beklenebileceği söylenebilir. Bu kapsamda SSM’inca uluslararası işbirliği ve ihracat destekleme faaliyetlerine yönelik mevzuat geliştirme çalışmaları başlatılmış, “Savunma Sanayii İhracatına Yönelik Teşvik ve Destek Kredi Uygulamalarına Dair Yönerge” çıkarılması gündeme alınmıştır.

Savunma sanayiinin ürün tasarımından üretim ve lojistik desteğe uzanan ömür devrinin tamamında etkin rol almasını sağlamak

Savunma sanayininin gelişim sürecini paralelinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin envanterine girmeye başlayan çok sayıda yerli ürünün ömür devri boyunca desteklenebilirliği konusu, yönetilmesi gereken bir risk olarak dikkat çekmeye başlamıştır. Önümüzdeki dönemde bu sistemlerin bakım ve idamesinin maliyet etkin şekilde sağlanması ile ürünlerin harbe hazır tutulabilmeleri için sistemlerin geliştiricisi olan yerli firmalar ile (ömür devri) sözleşmelerin yapılması gerekliliğinin ortaya çıkacağı öngörülmektedir.

Savunma sistemleri tedarikinde yaşanan yurt içi kaynaklara yönelmenin ve sanayileşmenin benzeri bir dönüşümün de önümüzdeki dönemde lojistik alanda yaşanması beklenmektedir. Kendini her geçen gün biraz daha ispatlayan platform üretici firmalarımızın, yaratacakları uzmanlaşmış ve tasarım yetkinliğine haiz tedarik zincirleri ile maliyet etkin lojistik çözümler sunabilecek bir alt yapının oluşturulması önem taşımaktadır. Savunma sanayi firmalarımızın bu dönüşüme kendilerini hazırlamaları; tedarik zinciri yönetimini ve ihtiyaç duyulan yan sanayini geliştirme misyonunu üstlenecek organizasyonlarını oluşturmaları beklenmektedir.

Bu kapsamda Müsteşarlığımızca, yurt içi geliştirme projelerine yönelik mevcut standart sözleşmelere; “Garanti dönemi içinde ve/veya garanti dönemini müteakip yüklenicilerden performansa dayalı lojistik hizmeti talep edilmesine” yönelik opsiyon maddesi ilave edilecektir. Konuya ilişkin olarak aşağıdaki prensipler esas alınacaktır.

- ❖ Yurt içinde geliştirilen ürünlerin depo seviyesi bakım dahil lojistik desteğinin üreticisi firma tarafından sağlanması esastır.

- ❖ Yurt dışından hazır alınan ürünler için özellikle hizmete yönelik idameyi yurt içine kaydıracak lojistik çözümler oluşturulacaktır.

İhtiyaçların yurt içinden karşılama oranını tabana yayılmış bir tedarik zinciri oluşturarak artırmak

2012 – 2016 Stratejik Planında konuya ilişkin olarak, savunma ve havacılık sanayi cirosu içerisinde yan sanayi payının ortalama % 30 olması performans hedefi olarak belirlenmiştir.

Türk Savunma Sanayinin gelişim trendi incelendiğinde, platform bazından alt sistemlere doğru bir yöneliş olduğu dikkat çekmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyaçlarının yurt içinden karşılama oranının artırılabilmesi için sektörel derinliğe ve tedarik zinciri yönetimine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Dışa bağımlılığın kabul edilebilir seviyeye çekilebilmesi için alt sistem bazında tasarım geliştirerek marka yaratabilecek uzmanlaşmış bir yan sanayi tabanının oluşturulması gerektiği değerlendirilmektedir. Sektörde derinleşmenin sağlanmasında ana yüklenici firmalara önemli sorumluluklar düşmektedir. Nitelikli alt yükleniciler/yan sanayi yaratılmasının sektörün verimliliği ve sürdürülebilirliği açısından kritik önemde olduğu değerlendirilmektedir. Platform üreticilerini destekleyen tasarım kabiliyeti olan alt yükleniciler, onları destekleyen küçük işletmeler ve tüm yapıya hizmet veren araştırma kuruluşları ve üniversitelerden oluşan sanayi piramidinin oluşması gerekmektedir. Bu yapının oluşturulmasında komşu sektörlerin alt yapısından faydalanılmasının sağlıklı bir yaklaşım olacağı değerlendirilmektedir.

Savunma sanayi yetenek envanterini güncel tutmak ve kullanıma sunmak ana ve yan sanayi portalı oluşturularak "Potansiyel Yerli Alt Sanayi Listesi" oluşturulacaktır. Bu liste hassasiyetle takip edilecek ve projeler kapsamında yatırım tekrarlarının önlenmesi sağlanacaktır.

Güvenlik, elektronik, bilişim, otomotiv ve benzeri komşu sektörlerin alt yapı ve teknolojik imkanları araştırılacak, çalıştaylar düzenlenecek; bu imkanlardan savunma projeleri kapsamında azami ölçüde faydalanılmasına yönelik tedbirler geliştirilecektir.

Projeler kapsamında alınacak Sanayi Katılımı/Ofset yükümlülüğü sözleşme bedelinin en az % 70'i oranında olacaktır.

Ana yüklenici şirketlerin daha fazla alt yüklenici/yan sanayi kullanması ve bunların geliştirilmesi adına firmalarımızın sorumluluk üstlenmesi teşvik edilecektir. Ana yüklenicilerin, yan sanayi ile uzun vadeli stratejik iş birliği yapması teşvik edilecektir. Bu çerçevede;

- ❖ Uzun dönemli stratejik/teknolojik hedeflerin paylaşılması,
- ❖ Orta ve uzun vadeli iş garantisi,
- ❖ Eğitim ve alt yapı ihtiyaçlarının desteklenmesi,
- ❖ Riskin paylaşımı,

- ❖ Proje teklif aşamasında iken ana yüklenici adayının alt yüklenicilerle birlikte çalışması

konularında atılacak adımlar takip edilecektir.

Teknolojik üstünlük kazandıracak platform ve sistemlerin yurt içinde geliştirilmesine yönelik projeler hayata geçirilecektir.

Türk Savunma Sanayii kısa tarihine ve görece küçük ölçeğine karşın, mühendisliğe geçişte hızlı davranabilmiş öncü bir sektör olarak dikkat çekmektedir. Bu itibarla, kuruluş aşamasını tamamlamış ve olgunlaşma dönemine girmekte olan savunma sanayimizin günümüz stratejilerinde tasarım ve uluslararası rekabet hedefleri ön plana çıkmaktadır. Müsteşarlığımızın uygulamalarında gözlemlenen tedarik yaklaşımları da bunu destekler niteliktedir. Geline noktada yürütülmekte olan tedarik programı sayısının artışına paralel olarak, yurt içi geliştirme projelerinde de dikkate değer bir artış yaşanmaktadır. Bu itibarla sözleşmeye bağlanmış durumdaki kritik projelerde seri üretimler ve envantere alma süreci hassasiyetle takip edilecek ve yurt içi geliştirme projelerinin hayata geçirilmesi için çabalar sürdürülecektir.

Müsteşarlığımızca yürütülen projelerde aşağıdaki prensipler esas alınacaktır.

- ❖ Proje hedeflerinin belirlenmesinde Sektörel Strateji Dokümanına uyum esastır.
- ❖ Konsorsiyum projeleri hariç olmak üzere; yurt dışından alım projelerinde, geliştirme/yatırım maliyetlerinden ve tasarım risklerinden kaçınmak amacıyla mümkün olduğunca kendini kanıtlamış hazır ürün tedarik edilecek; Türk Silahlı Kuvvetleri'nin özgün sistem ihtiyaçlarında ise yurt içi geliştirme proje modeli tercih edilecektir.

Teknoloji kazanım çalışmalarına sistematik bir boyut kazandırarak savunma sanayinin ihtiyaç duyduğu teknoloji tabanını oluşturmak

2016 yılı sonuna kadar 5 Yıllık Teknoloji Kazanım Yol Haritası'nın hayata geçirilme oranı % 80 olacaktır.

Ortaya koyduğu ürünler ile Türk Savunma Sanayii, platform tasarımı ve entegrasyonu alanında yol kat ettiğini göstermektedir. Bundan sonraki dönemde çözüm aranacak sorun "Alt Sistem Geliştirme (tasarımcı yan sanayi) ve bileşen malzeme ve temel teknolojiler seviyelerinde planlı bir yetkinlik gelişiminin nasıl sağlanacağı"dır.

Teknoloji tabanının genişlemesi ancak aşağı katmanlara doğru yayılmakla mümkün olabilecektir. Bunun ilk boyutu sanayi ve araştırma kuruluşlarında teknoloji üretimine uygun bir yapılanmanın sağlanması; ikinci boyutu ise ihtiyaç duyulan kaynağın yaratılmasıdır.

Savunma projelerinde ana yüklenici olarak tayin edilen firmalarımızın tedarik zinciri yönetimi uygulamaları kritik önem taşımaktadır. Bu firmalar, alt sistem bazında tasarım yetkinliği olan, yeterli derinlikte bir tedarik zinciri oluşturmak ve bunların gelişimini

sağlamak gibi bir sorumluluğu üstlenmek durumundadır. Bununla birlikte üniversiteler, araştırma kuruluşları ve TÜBİTAK Enstitülerinin kabiliyetlerinden sanayinin faydalanması da sağlıklı teknoloji tabanı için elzemdir.

Sanayinin tasarım yetkinliğinin gelişmesi açısından önem taşıyan diğer bir husus da geliştirmiş oldukları ürünlere ilişkin firmalarımızın geri besleme alabilmesidir. Buradan hareketle, sistemlerin kullanım dönemlerinde elde edilen ve tasarımın iyileştirilmesi için fayda sağlayabilecek her türlü verinin sanayiye akışı için bir mekanizmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Savunma sanayinde teknoloji tabanının geliştirilmesi yönünde proje ve faaliyetler yürütülürken aşağıdaki prensipler esas alınacaktır.

- ❖ Ana yükleniciler, yan sanayi ve KOBİler ile üniversite ve araştırma kuruluşları arasında etkin işbirliği kültürü oluşturulmasına yönelik her türlü çaba müsteşarlığımız tarafından teşvik edilecek ve desteklenecektir.
- ❖ Araştırma kuruluşlarının ürün geliştirerek sanayiye rakip olması değil; maliyet etkin teknolojik araştırma/destek hizmeti sunacak şekilde konumlanması esastır.
- ❖ Özellikle ana yüklenicilerin TÜBİTAK Enstitüleri ve üniversiteler ile stratejik işbirliği anlaşmaları yapmaları teşvik edilecektir.

Tasarım ve geliştirme faaliyetlerini destekleyecek test ve sertifikasyon altyapısını planlamak ve geliştirmek

Planlanan test merkezleri 2016 yılına kadar hayata geçirilecektir.

Stratejik Planın altını çizdiği hedeflerden biri olan özgün ürün geliştirme yetkinliği ancak ve ancak bu alandaki tasarım ve test alt yapısının imkan verdiği ölçüde başarıya ulaşabilecektir. Oluşturulacak test alt yapısı mutlaka uluslararası düzeyde ve akredite olmalı; mümkün olduğunca sivil ve uluslararası taleplere de cevap verebilecek yeterlikte olmalıdır.

Test altyapısı ihtiyaçları projelerin kendisi kadar önem arz etmektedir. Bu itibarla test altyapısının ilişkili bir proje kapsamında hayata geçirilebileceği gibi, ayrı bir proje olarak da ele alınabileceği değerlendirilmektedir.

Projeler:

- ❖ Kara araçları test merkezi
- ❖ Hava araçları uçuş test alanı
- ❖ Yüksek hızlı rüzgar tüneli
- ❖ Füze sistemleri test alanı
- ❖ UMET

2011 Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu

- ❖ Test alt yapısının geliştirilmesi yönünde proje ve faaliyetler yürütülürken aşağıdaki prensipler ele alınacaktır:
- ❖ Mevcut test laboratuvarlarında TÜRKAK veya uluslararası kuruluşlar tarafından akredite olma koşulu aranacaktır.
- ❖ Projelerde ortaya çıkan test ihtiyaçlarında öncelikle yurt içi kabiliyetler kullanılacaktır.

Test ihtiyaçlarına yönelik mevcut alt yapı değerlendirilecek; yatırımlar planlanırken öncelikli olarak bunların geliştirilmesine çalışılacaktır. Bu itibarla kümelenmelerin kullanabileceği ortak test, laboratuvar, kalibrasyon merkezi ihtiyaçları dikkate alınacak; bu yönde atılacak adımlar desteklenecektir.

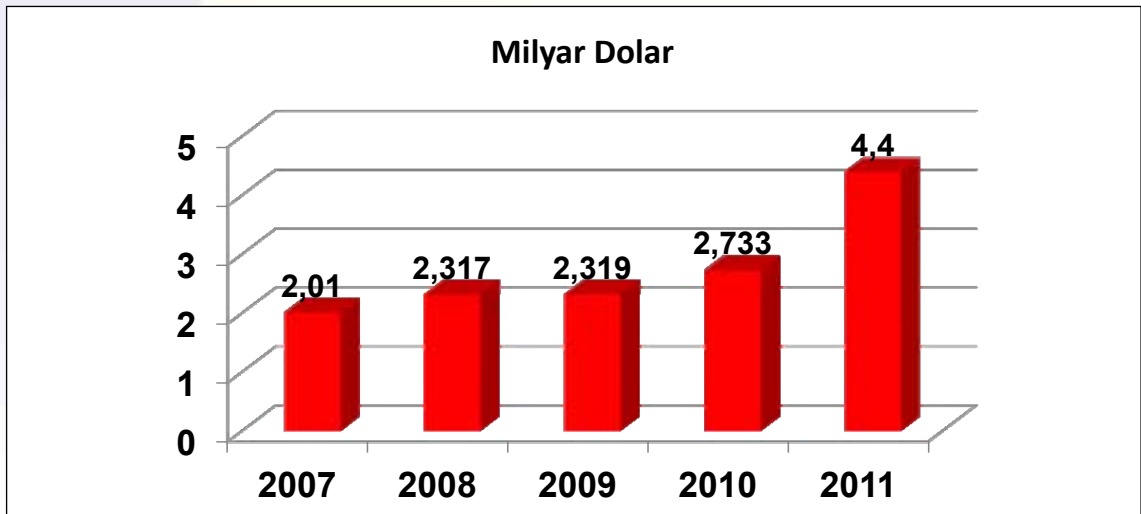
12. 2011 YILI TÜRK SAVUNMA VE HAVACILIK SANAYİİ VERİLERİ

2011 yılı verileri Nisan 2012 tarihi itibarıyla derlenerek yayımlanmıştır. Sektör Raporu 2010 verileri dünya savunma sanayii verileri ile mukayeseli olarak değerlendirilmiş ve yayımlanmıştır. Dünya 2010 yılı verileri özellikle ihracat bakımından iki yıl geriden yayımlanabilmektedir. Bu nedenle de bazı değerlendirmeler 2010 raporunda bir yıl geriden gelmektedir.

2011 yılı verileri türk savunma ve havacılık sanayiinde oldukça gururlandırıcı bir tablo ortaya koymuştur. Bu veriler raporumuzda ileriye dönük çalışmalar yapan okurlar için yer almaktadır. 2011 yılı verileri, 2012 yılında hazırlanacak raporumuzda dünya ülkelerinin verileri ile değerlendirilerek yer alacaktır.

2011 yılı cirosu 2010 yılına nazaran (2,733 milyar Dolar) % 60 artarak 4,4 milyar Dolara çıkmıştır. Bu artışta şüphesiz sivil havacılık ve uzay alt sektöründe Savunma ve Havacılık firmalarının üretimlerinin de katkısı büyüktür.

GRAFİK - 13, Ciro

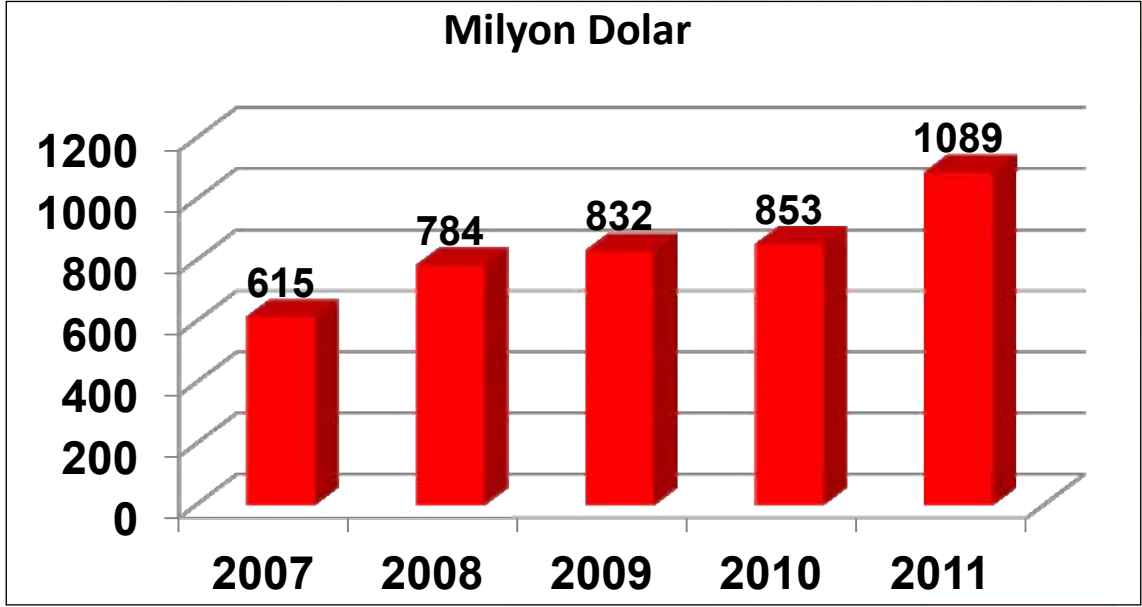

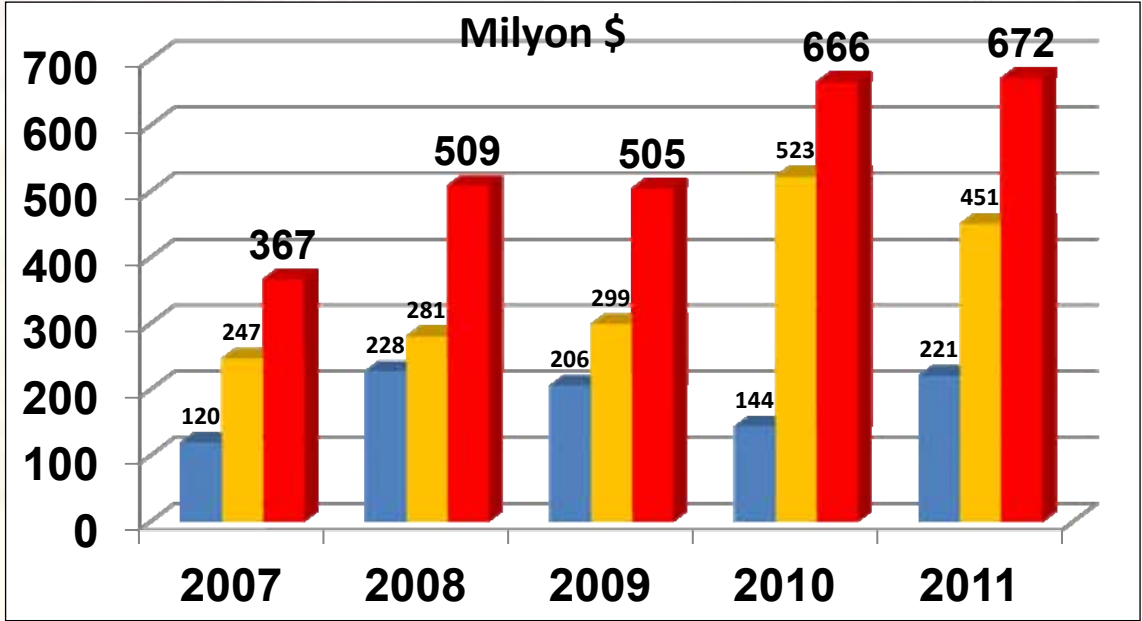
2011 Türkiye Savunma Sanayi Meclisi Sektör Raporu

2011 yılı ihracatı ciroda olduğu gibi 2010 yılı ihracatına nazaran (853 milyon dolar) %28 artarak 1,089 milyar dolara ulaşmıştır. 2016 yılı için ihracatta seçilen hedef 2 milyar Dolar'dır. Mevcut ivme dikkate alındığında bu hedefin gerçekleşebileceği değerlendirilmektedir.

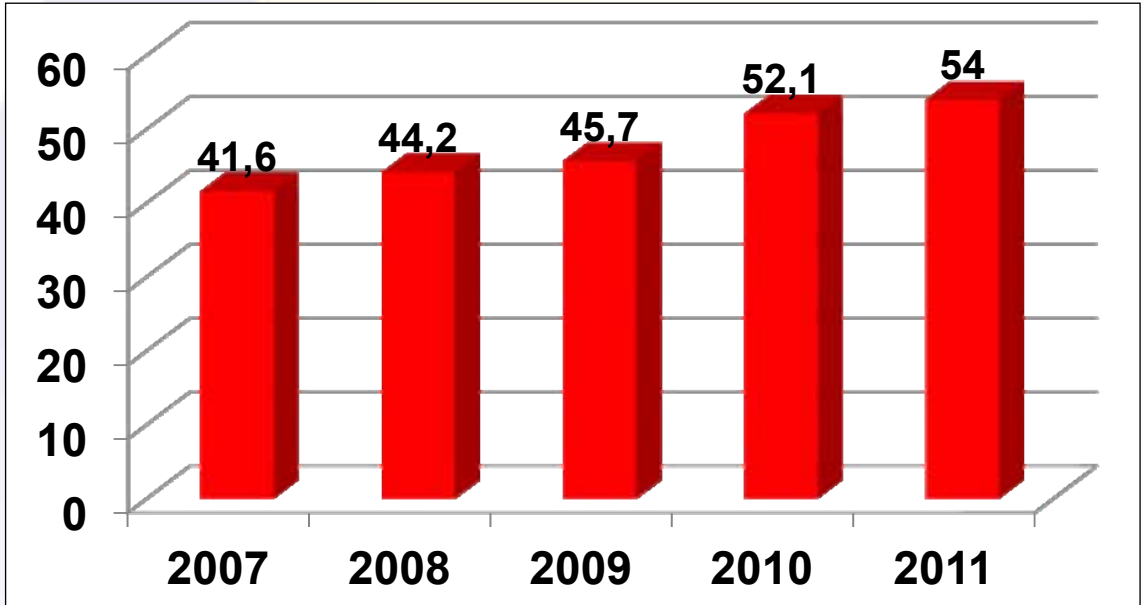
GRAFİK - 14, İhracat

İhracattaki artışın anahtarı 2005 yılından itibaren giderek artan Ar-Ge harcamalarıdır. 2010 yılı firmalarımızın öz kaynaklarından yapmış oldukları Ar-Ge harcamalarının toplamı 221 milyon Dolar olmuştur. 2010 yılının öz kaynak harcamaları tutarı 144 milyon Dolar olup, % 54 oranında bir artış sağlanmıştır. Toplam 2011 yılı Ar-Ge harcaması (Kamu ve Diğer Kaynaklar) 672 milyon Dolar olmuştur. 2010 yılı toplam Ar-Ge oranına nazaran 6 milyon Dolarlık bir artış görülmektedir.

GRAFİK - 15, AR-GE Harcamaları

Tüm bu veriler ışığında Türk Silahlı Kuvvetlerini ihtiyaçlarının yurt içinden karşılanma oranı ise % 52,1'de % 54'e yükselmiştir.

GRAFİK - 16, Yurtiçi Karşılama Oranı

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ
Dumlupınar Bulvarı No: 252
(Eskişehir Yolu 9. Km.) 06530 Çankaya / ANKARA

w w w . t o b b . o r g . t r